

บทที่ 2

การดัดแปลงตำนานออร์เฟอุสในวรรณกรรมทั้ง 6 เรื่อง

กลวิธีในการนำตำนานกรีกมาใช้ในวรรณกรรมมีหลายวิธี¹ ได้แก่

1. การนำตำนานมาใช้โดยคงเนื้อเรื่องหลักไว้ตามเดิมคือการนำเรื่องเล่าของกรีกมาแต่งใหม่ พบมากในบทละครของกรีก แม้จะเป็นการนำตำนานมาใช้โดยตรงแต่ก็มีการนำเสนอแนวคิดสำคัญที่น่าสนใจผ่านลักษณะนิสัยและพฤติกรรมของตัวละคร

2. การรับอิทธิพลของตำนานจากบทละครกรีกโรมันแล้วนำมาแต่งเพิ่ม ส่วนใหญ่เป็นผลงานของนักเขียนแนวโรแมนติกปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18 ถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 ซึ่งรับอิทธิพลจากตำนานกรีกมาจากบทละครกรีกและโรมันอีกทีหนึ่ง โดยนำตำนานมาแต่งเพิ่มเติมและปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับมุมมองของนักเขียนและยุคสมัย

3. การนำตำนานมาสร้างเป็นตำนานใหม่ คือการสร้างตำนานใหม่โดยมีพื้นฐานมาจากตำนานเดิม โดยจะปรากฏเค้าของตำนานเดิมน้อยมากหรือแทบไม่ปรากฏอยู่เลยตามเจตนาารมณ์ของผู้แต่ง

4. การนำตำนานเดิมมาใช้เป็นสัญลักษณ์ เพราะตำนานเดิมมีลักษณะเป็นสากลที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ความรู้สึกซึ่งมีอยู่ในมนุษย์ทุกคน ดังนั้นตำนานจึงสามารถสื่อถึงแก่นเรื่องที่เป็นสากลไปยังผู้อ่าน

เนื่องจากตำนานเป็นเรื่องเล่าที่มีโครงเรื่องแบบหลวมๆ ไม่มีเหตุการณ์และบทบาทของตัวละครซับซ้อน ในการนำตำนานมาเขียนใหม่ นักเขียนแต่งเติมรายละเอียดเพิ่มขึ้นดังเช่นกวีชาวกรีกและโรมันได้นำตำนานออร์เฟอุสมาแต่งเป็นวรรณกรรมโดยยังคงตำนานเดิมไว้บางส่วน

¹ ดู วิไลพรรณ สุคนธ์ทรัพย์, ไพรมีทิตุส : จากตำนานสู่วรรณกรรม (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวรรณคดีเปรียบเทียบ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), หน้า 7.

และมีการเปลี่ยนแปลงด้วยการแต่งเรื่องขึ้นเพิ่มเติมเนื่องมาจากตำนานเดิมเป็นเพียงเรื่องเล่าสั้นๆ มีข้อมูลน้อยและไม่ได้บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร จึงถ่ายทอดการเปลี่ยนแปลงข้อมูลโดยเสริมรายละเอียดบางประการตามเจตนารมณ์ของผู้แต่ง กวีโรมันนำตำนานออร์เฟอุสมาเขียนเป็นวรรณกรรมและเป็นที่ยุ้จักอย่างแพร่หลาย ได้แก่ ตำนานออร์เฟอุสใน *Georgics* ของ เวอร์จิล (Vergil) และใน *Metamorphoses* ของโอวิด (Ovid) งานประพันธ์ของกวีโรมันทั้งสองนำเนื้อเรื่องมาจากตำนานเดิมของชาวกรีกแล้วนำมาเล่าใหม่เช่นเดียวกัน แต่จะมีความแตกต่างกันในรายละเอียดบางประการ² เช่น เวอร์จิลเล่าถึงยูริดีสก่อนตายว่าเธอเสียชีวิตเพราะวังวนอิริสเทอุส (Aristaeus) จนเหยียบงูจนเป็นสาเหตุให้เธอเสียชีวิต ในขณะที่โอวิดกล่าวถึงการตายของยูริดีสว่ามีสาเหตุมาจากการที่เธอออกไปเดินเล่นและเหยียบงูจนโดนงูกที่ขาถึงแก่ชีวิตในเวลาต่อมา หรือในตอนจบของงานประพันธ์ที่กวีทั้งสองได้แต่งขึ้นใหม่แม้ว่าจะเหมือนตำนานคือออร์เฟอุสมีโอกาสดังแต่เพียงได้เห็นวิญญาณของยูริดีสในยมโลกเท่านั้นแต่ไม่สามารถนำเธอกลับมายังโลกมนุษย์ได้ใน *Georgics* เวอร์จิลบรรยายตอนที่ทั้งสองต้องแยกจากกันว่ายูริดีสร้องขอวิงวอนต่อเทพเจ้าที่จะไม่กลับไปโนนรก ขณะที่ใน *Metamorphoses* โอวิดได้บรรยายว่าออร์เฟอุสอ่อนวอนต่อซารอนขอให้ตนกลับไปโนนรกอีกครั้งแต่ก็ไม่เป็นผล เมื่อกลับขึ้นมาออร์เฟอุสก็ไม่สนใจสิ่งใดอีกจนกระทั่งได้พบกับกลุ่มผู้หญิงเมเนดส์รุมทำร้ายจนเสียชีวิต ดวงวิญญาณออร์เฟอุสจึงมีโอกาสดังไปโนนรกและได้อยู่ร่วมกับยูริดีสอีกครั้ง เช่นเดียวกับวรรณกรรมทั้ง 6 เรื่องที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาได้แก่บทละครและบทภาพยนตร์เรื่อง *Orphée* บทละครเรื่อง *Orpheus Descending* นวนิยายเรื่อง *Season of Anomy* เรื่อง *Orfe* และเรื่อง *The Ground Beneath Her Feet* ผู้เขียนนำตำนานออร์เฟอุสมาเล่าใหม่ อาทิเช่นในบทละครเรื่อง *Orphée* ของ ฌอง ก็อกโต ผู้แต่งดัดแปลงตัวละครต่างๆ ในตำนานให้เข้ากับสังคมปารีสสมัยใหม่ หรือในบทละครเรื่อง *Orpheus Descending* เทนเนสซี วิลเลียมส์ถ่ายทอดเรื่องราวความรักและการแก้แค้นของตัวละครต่างๆ ในเรื่อง ตำนานถูกดัดแปลงใหม่ให้อยู่ภายใต้สังคมอเมริกันสมัยใหม่และแทนที่ตำนานโลกใต้พิภพด้วยตัวละครที่อาศัยอยู่ในบ้าน ด้วยการใส่สัญลักษณ์มาเปรียบเทียบกับตำนานโลกใต้พิภพเช่นสภาพภายในร้านค้าที่ทั้งมืดและหนาวเย็น ในบทที่ 2 ผู้วิจัยศึกษาการดัดแปลงตำนานออร์เฟอุสในวรรณกรรมทั้ง 6 เรื่อง ด้วยวิธีการต่างๆ ได้แก่การเพิ่มเติมหรือตัดทอน การเปลี่ยนแปลงรายละเอียดของตำนานเดิมโดยพิจารณาจากชื่อบทประพันธ์ ชื่อและบทบาทตัวละครต่างๆ เค้าเรื่องออร์เฟอุสที่เป็นที่ยุ้จักเช่น ความสามารถด้านดนตรี การเสียชีวิตของยูริดีส ความพยายามที่จะนำคนรักกลับขึ้นมาจาก

² Mark P. O. Morford and Robert J. Lenardon, *Classical Mythology* (New York: Longman, 1977), p. 274.

ความตาย การเสียชีวิตของออร์เฟอุส และฉากที่แสดงถึงดินแดนโลกใต้พิภพซึ่งเป็นสถานที่ที่ออร์เฟอุสเดินทางไปตามหาภรรยา

2.1 การดัดแปลงชื่อบทประพันธ์และชื่อตัวละคร

การตั้งชื่อเรื่องเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผู้อ่านทราบในเบื้องต้นว่าวรรณกรรมเรื่องนั้นได้รับอิทธิพลหรือใช้เค้าโครงเรื่องจากตำนานบ้างหรือไม่ ถ้าผู้อ่านเคยศึกษาหรือมีความรู้เกี่ยวกับตำนานมาก่อน ชื่อบทประพันธ์จะช่วยให้เข้าใจเรื่องราวที่ผู้เขียนต้องการเสนอมากยิ่งขึ้นว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับตำนาน การตั้งชื่อบทละครและบทภาพยนตร์เรื่อง *Orphée* บทละครเรื่อง *Orpheus Descending* นวนิยายเรื่อง *Season of Anomy* เรื่อง *Orfe* และเรื่อง *The Ground Beneath Her Feet* ซึ่งให้เห็นว่าวรรณกรรมทั้ง 6 เรื่องได้รับอิทธิพลจากตำนานออร์เฟอุส ในที่นี้แบ่งการตั้งชื่อเรื่องออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นกลุ่มที่ผู้แต่งได้นำชื่อตัวละครในตำนานมาเป็นชื่อเรื่องได้แก่บทละครและบทภาพยนตร์เรื่อง *Orphée* บทละครเรื่อง *Orpheus Descending* และนวนิยายเรื่อง *Orfe* การตั้งชื่อเรื่องให้มีความเหมือนกับชื่อของตำนานมีส่วนทำให้ผู้อ่านที่มีความรู้เกี่ยวกับตำนานนี้รู้ได้ทันทีว่าวรรณกรรมเล่มนั้นมีความเกี่ยวข้องกับตำนาน กลุ่มที่สองคือกลุ่มที่ผู้แต่งไม่ใช้ชื่อตัวละครเป็นชื่อบทประพันธ์หรือไม่ปรากฏชื่อที่เกี่ยวข้องกับตำนานได้แก่ นวนิยายเรื่อง *Season of Anomy* และ *The Ground Beneath Her Feet* ผู้อ่านต้องตีความจากตัวบทจึงจะพบว่าวรรณกรรมเล่มนั้นได้รับอิทธิพลมาจากตำนานเนื่องจากวรรณกรรมทั้ง 2 เรื่องไม่ปรากฏชื่อตัวละครในชื่อเรื่อง

นอกเหนือจากการตั้งชื่อบทประพันธ์จะแสดงให้เห็นว่าวรรณกรรมเรื่องนั้นได้รับอิทธิพลจากตำนาน สิ่งที่ควรพิจารณาต่อมาคือการตั้งชื่อตัวละครซึ่งสามารถบ่งบอกว่าผู้แต่งนำตัวละครจากตำนานมาใช้ในงานของตน ประกอบกับการพิจารณาบทบาทหน้าที่ของตัวละครว่ามีความคล้ายกับตัวละครในตำนานควบคู่กันไป บทประพันธ์ทั้ง 6 เรื่องนำตัวละครจากตำนานออร์เฟอุสมาใช้คือออร์เฟอุสกับยูริติส และตัวละครจากตำนานโลกใต้พิภพคือเทพเจ้าพลูโตกับซารอน แต่มีการดัดแปลงใหม่ให้มีบุคลิกลักษณะและอารมณ์ซับซ้อนแตกต่างไปจากตัวละครในตำนานเพื่อให้เหมาะสมกับแนวคิดหลักที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอ เมื่อศึกษาวรรณกรรมทั้ง 6 เรื่องพบว่าตัวละครออร์เฟอุสและยูริติสปรากฏเหมือนกันทั้ง 6 เรื่อง วรรณกรรมบางเรื่องยังคงใช้ชื่อตัวละครเหมือนในตำนานได้แก่ออร์เฟอุสในบทละครและบทภาพยนตร์เรื่อง *Orphée* ตัวละครที่ยังเหลือเค้าของชื่อเดิมได้แก่ ออฟเีย (Ofeyi) ในนวนิยายเรื่อง *Season of Anomy* ออร์เฟ (Orfe)

ในนวนิยายเรื่อง *Orfe* และออร์มุส (Ormus) ในนวนิยายเรื่อง *The Ground Beneath Her Feet* ส่วนบางเรื่องมีการตั้งชื่อใหม่ให้ตัวละครเช่นในบทละครเรื่อง *Orpheus Descending* ผู้แต่งเปลี่ยนชื่อใหม่ให้ตัวละครเอกว่าวาล สาเหตุที่ทำให้รู้ว่าตัวละครทั้ง 6 ตัวนี้เป็นออร์เฟอุสคือการพิจารณาบทบาทหน้าที่ของตัวละคร ไม่ว่าจะชื่อของตัวละครจะเหมือนหรือเปลี่ยนแปลงไปแต่การกระทำยังเหมือนในตำนานคือการลงไปช่วยเหลือนครรักในนรก วรรณกรรมทั้ง 6 เรื่องใช้โครงเรื่องของตำนานออร์เฟอุสมาเป็นเหตุการณ์ช่วงหนึ่งของเรื่อง คือ ตอนที่ตัวละครเอกเดินทางไปตามหาคนรักในนรกหลังจากที่เธอเสียชีวิตแล้ว เหตุการณ์ช่วงดังกล่าวนี้เองที่ทำให้พิจารณาได้ว่าตัวละครเอกในวรรณกรรมเป็นตัวละครที่ผู้แต่งนำมาจากตำนาน ดังจะเห็นได้จากคำพูดของตัวละครออร์เฟอุสและตัวละครอื่นที่กล่าวถึงการลงไปช่วยเหลือนครรักในนรก

ในบทละครและบทภาพยนตร์เรื่อง *Orphée* ตัวละครเอกออร์เฟและออร์เฟอุสได้กล่าวถึงการลงไปตามหาคนรักในนรก

Orphée: Dead. Eurydice is dead. [He gets up] Well then...I'll snatch her away from Death! To seek her, I'll brave the Underworld. If necessary.³

และในบทภาพยนตร์

Orpheus: I'll follow her all the way to Hades.⁴

คำพูดของออร์มุสในนวนิยายเรื่อง *The Ground Beneath Her Feet* เกี่ยวกับการตามหาภรรยาที่เสียชีวิตหลังจากเกิดเหตุการณ์แผ่นดินไหวในเม็กซิโก ชี้ให้เห็นว่าออร์มุสเชื่อว่าวิญญาณยังมีชีวิตอยู่ในดินแดนโลกใต้พิภพ

Maybe in the other world she isn't dead. I'll have to look for her there, he says, seeing me standing flummoxed and trembling in the door way.

³ Jean Cocteau, *Five Plays*, translated by Carl Wildman (New York: Hill and Wang, 1961), p. 28.

⁴ Jean Cocteau, *Three screenplays: L'Eternel retour, Orphée, La Belle et la bête*, translated by Carol Martin-Spery (New York: Grossman Publishers, 1972), p. 151.

So this supposed alternative reality of his has become a version of Rilke's mourning created world.⁵

คำพูดของตัวละครแสดงถึงสิ่งที่ตัวละครได้กระทำเช่นเดียวกับตำนาน

ในนวนิยายเรื่อง *Season of Anomy* ออเฟียออกตามหาไอริยิสหญิงคนรักที่ถูกลักพาตัวไว้ที่คุกเทอโมโกะซึ่งเปรียบเหมือนกับดินแดนโลกใต้พิภพ และวาลในบทละครเรื่อง *Orpheus Descending* พิจารณาจากคำพูดของเลดี้ที่กล่าวว่าเธอเชื่อว่าจะมีคนที่จะมาพาเธอออกไปจากนรกแห่งนี้

ในนวนิยายเรื่อง *Orfe* ออร์เฟกล่าวแก่เอนี่ว่าเธอเป็นเพียงคนเดียวที่มีโอกาสเข้าไปตามหายูริเหมือนดังเช่นตำนานโลกใต้พิภพที่ไม่ให้ใครเข้าไปได้หากผู้นั้นยังมีชีวิตอยู่ มีเพียงไม่กี่คนเท่านั้นที่สามารถผ่านเข้าไปในดินแดนแห่งนี้ได้ "I'm the only one who has a chance, she explained to everybody else. My only chance is alone."⁶ เช่นเดียวกับยูริเชื่อว่า ออร์เฟมี เสียงเพลงที่จะช่วยปกป้องเธอให้พ้นจากอันตรายเหมือนเช่นออร์เฟอุสที่ใช้เสียงเพลงในการลงไปตามหาภรรยาในดินแดนแห่งความตายและสามารถกลับออกมาได้อย่างปลอดภัย

I didn't know, if I went down the hall, what I would see or what might happen to me. Orfe had music and she was Yuri's girl. I had no protection.⁷

จากการศึกษาด้านานและวรรณกรรมในอดีตพบว่าผู้ที่สามารถเดินทางไปอาณาจักรแห่งความตายคือ โอดิสซียุส (Odysseus) ในมหากาพย์ *Odyssees* ของ โฮเมอร์ เพื่อพบกับวิญญาณของทีเรเชียส (Teiresias) ซึ่งเป็นโหราพยากรณ์แห่งเมืองธีบส์(Thebes) ผู้ที่จะช่วยบอกทางกลับบ้านอย่างปลอดภัยให้แก่เขา ในมหากาพย์ *Aeneid* ของ เวอร์จิล อีเนียสเดินทางไปในนรกเพื่อรับฟังคำแนะนำจากบิดาในการปฏิบัติภารกิจสำคัญในการสร้างนครอันยิ่งใหญ่ เฮอรัคลีส (Hercules) เดินทางไปในนรกเพื่อทดสอบความสามารถของวีรบุรุษอันเป็นหนึ่งในภารกิจสิบสองประการที่เขาต้องทำให้สำเร็จ และออร์เฟอุสเดินทางไปในนรกเพื่อตามหาภรรยาที่เสียชีวิต

⁵ Salman Rushdie, *The Ground Beneath Her Feet* (London: Vintage, 2000), p. 523.

⁶ Cynthia Voigt, *Orfe* (New York: Simon Pulse, 1992), p. 129.

⁷ Ibid., p.132.

ตัวละครยูริตีสยังคงใช้ชื่อเดิมในบทละครและภาพยนตร์เรื่อง *Orphée* ส่วนวรรณกรรมที่ยังมีเค้าของชื่อตัวละครเดิมอยู่ได้แก่ไอริยิส (Iriyise) และยูริ (Yuri) ในนวนิยายเรื่อง *Season of Anomy* และ *Orfe* ตามลำดับ ส่วนที่เหลืออีก 2 เรื่องนั้นผู้แต่งเปลี่ยนชื่อตัวละครใหม่จนไม่เหลือเค้าของชื่อเดิมได้แก่เลดี้ (Lady) ในบทละครเรื่อง *Orpheus Descending* และวินา (Vina) ในนวนิยายเรื่อง *The Ground Beneath Her Feet* ตัวละครยูริตีสในวรรณกรรมทั้งที่ยังคงใช้ชื่อเดิมหรือมีการเปลี่ยนแปลงตั้งชื่อใหม่แต่ก็ยังเป็นยูริตีสอยู่พิจารณาได้จากบทบาทหน้าที่ของตัวละคร บทบาทของยูริตีสในตำนานคือเป็นภรรยาของออร์เฟอุส การเสียชีวิตของเธอเป็นสาเหตุให้ออร์เฟอุสต้องเดินทางไปนรกเพื่อตามเธอกลับมา บทบาทภรรยาของตัวละครเอกนั้นเป็นตัวละครที่ตัดแปลงมาจากตัวละครที่ปรากฏในตำนานออร์เฟอุส ตามตำนานรายละเอียดเกี่ยวกับยูริตีสได้รับการกล่าวถึงไม่มากนัก ยูริตีสเป็นนางอัปสรที่แต่งงานกับออร์เฟอุส หลังจากการแต่งงานไม่นานเธอก็เสียชีวิตจากการถูกงูกัด ทำให้ออร์เฟอุสต้องลงไปตามหาเธอในโลกใต้พิภพ ความสำคัญของยูริตีสคือการเป็นภรรยาและหลังจากเสียชีวิตด้วยสาเหตุใดก็ตาม ออร์เฟอุสต้องเดินทางไปตามหาเธอเหมือนดังเช่นวรรณกรรมที่นำมาศึกษา ในบทละครเรื่อง *Orphée* ยูริตีสเสียชีวิตจากการกินยาพิษของอัลกาโอนิส เธอกลับมีชีวิตอีกครั้งเพราะออร์เฟอุสตามไปช่วยเหลือ ยูริตีสภูมิใจว่าตนเป็นผู้หญิงที่มีความสุขที่สุดเพราะเธอเป็นผู้หญิงคนแรกที่มียอมลงไปตามหาเธอในนรกและได้กล่าวยกย่องความกล้าหาญของสามีที่กล้าเดินทางไปตามหาเธอในดินแดนโลกใต้พิภพ

Eurydice: Yes it is I, I, the happiest of vires; I, the first woman with a husband bold enough to recover her from the dead.⁸

ในบทภาพยนตร์แม้ว่าออร์เฟอุสจะเดินทางไปตามหายูริตีสในนรกหลังจากที่เธอเสียชีวิตจากการถูกรถมอเตอร์ไซค์ชน แต่ยูริตีสกลับไม่รู้สึกรอคอยกับการกระทำของสามีเพราะเธอรู้ว่าสามีไม่ได้รักเธออีกต่อไป การเดินทางลงไปครั้งนี้ก็ไม่ได้ตั้งใจที่จะไปช่วยเหลือเธอแต่เป็นเพราะต้องการที่จะพบกับปรีนเซสที่อยู่ในดินแดนแห่งความตายนี้

⁸ Jean Cocteau, *Five Plays*, p. 31.

เลดีในบทละครเรื่อง *Orpheus Descending* ตายทั้งเป็นเพราะต้องมาแต่งงานกับคนที่เธอไม่ได้อีก ใช้ชีวิตอย่างไม่มีความสุข เมื่อวาลเข้ามาทำงานในร้านของเธอ วาลมาทำให้เธอกลับมามีชีวิตอีกครั้งดังจะเห็นจากคำพูดของเลดี

Lady: (...) I guess my heart knew that somebody must be coming to take me out of this hell! You did. You came. Now look at me! I'm alive once more!⁹

และ

Lady: (...) True as God's world! I have live in my body, this dead tree, my body, had burst in flower. You've given me life.¹⁰
(คำที่เน้นเป็นของผู้เขียนวิทยานิพนธ์)

ผู้แต่งใช้คำว่า alive, live, life เป็นการแสดงให้เห็นว่าเลดีนั้นกลับมามีชีวิตอีกครั้ง วาลเข้ามาช่วยเธอให้พ้นจากนรก และทำให้เธอตั้งครรรภ์เป็นเหมือนได้เกิดมีชีวิตใหม่ขึ้นมาในตัวของเธอ

สำหรับตัวละครไอริส ยูริ และวินา แม้ว่าจะไม่ได้กล่าวถึงการกระทำของคนรักที่ลงไปช่วยเหลือในนรกเหมือนดังเช่นวรรณกรรมทั้ง 3 เรื่องที่กล่าวไปข้างต้น แต่ตัวละครเหล่านี้ก็เป็นคนรักของตัวละครเอกเช่นเดียวกันคือ ไอริสในนวนิยายเรื่อง *Season of Anomy* เป็นคนรักของออเพียหลังจากที่เธอถูกลักพาตัวหลังจากเกิดการจลาจล ยูริในนวนิยายเรื่อง *Orfe* เป็นคนรักของออร์เฟอหลังจากหายตัวไปหลังจากการแต่งงานทำให้ออร์เฟอต้องออกตามหา วินาในนวนิยายเรื่อง *The Ground Beneath Her Feet* เสียชีวิตหลังจากเกิดเหตุการณ์แผ่นดินไหวเป็นเหตุให้ออร์มุสต้องออกตามหาเธอ

ตำนานออร์เฟอุสนั้นมีความสัมพันธ์กับอีกตำนานหนึ่งคือตำนานโลกใต้พิภพซึ่งเป็นสถานที่ที่ออร์เฟอุสเดินทางลงไปตามหาคนรัก ในตำนานโลกใต้พิภพตัวละครหลักได้แก่ เทพเจ้าพลูโตหรือเฮเดสผู้ปกครองดินแดนโลกใต้พิภพ และซารอนผู้คอยพาดวงวิญญาณข้ามฟากไปยังนรกเพื่อรับการพิพากษา ตัวละครทั้งสองนี้พบอยู่ในวรรณกรรมที่นำมาศึกษาแต่ได้มี

⁹ Tennessee Williams, *Orpheus Descending : Two plays...with Battle of Angels* (New York: New Directions Book, 1958), p. 109.

¹⁰ Ibid., p. 113.

การเปลี่ยนแปลงชื่อตัวละครตลอดจนบทบาทให้เป็นไปตามที่ผู้เขียนต้องการ ในหัวข้อนี้จะขอวิเคราะห์เรื่องการตั้งชื่อตัวละครโดยสามารถแบ่งได้เช่นเดียวกับการตั้งชื่อตัวละครในตำนานออร์เฟอุส กล่าวคือตัวละครที่ยังคงใช้ชื่อเหมือนในตำนาน และตัวละครที่มีชื่อใหม่ ผู้อ่านจะรู้ได้ว่าเป็นตัวละครจากตำนานโลกใต้พิภพเมื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ของตัวละครนั้น ตัวละครแรกที่จะกล่าวถึงคือเทพเจ้าพลูโต พบว่ามีการใช้ชื่อเดิมปรากฏในบทละครเรื่อง *Orphée* โดยตั้งชื่อว่าเดธ(Death) และตัวละครที่ตั้งชื่อใหม่ได้แก่ ปรีนเซล (Princess) ในภาพยนตร์เรื่อง *Orphée* เจบ (Jabe) ในบทละครเรื่อง *Orpheus Descending* ซาคิ อมูริ (Zaki Amuri) ในนวนิยายเรื่อง *Season of Anomy* สไมลี(Smiley) ในนวนิยายเรื่อง *Orfe* เทพเจ้าเฮเดสหรือพลูโตเป็นผู้ปกครองดินแดนโลกใต้พิภพ อำนาจของเทพเจ้าพลูโตในยมโลกเป็นอำนาจสูงสุดจนได้รับสมญาว่า "ซุสแห่งยมโลก" (Zeus of the Underworld) เทพเจ้าพลูโตเป็นเทพเจ้าแห่งความน่ากลัว ความลึกลับ และความแข็งแกร่ง ตามตำนานเทพเจ้าเฮเดสเป็นผู้ชายแต่ในบทละครและบทภาพยนตร์เรื่อง *Orphée* ก็อกโตได้เปลี่ยนให้เทพเจ้าพลูโตเป็นผู้หญิงและมีชื่อเรียกว่า เดธ(Death) ในบทละครและปรีนเซลในบทภาพยนตร์ ในบทละครเรื่องนี้เดธประพาศิตัวต่างไปจากตำนานคือเดธเดินทางมารับดวงวิญญาณของยูริติสด้วยตนเองยังโลกมนุษย์พร้อมกับคนสนิทอีก 2 คน ปรีนเซลในบทภาพยนตร์ต่างจากตำนานคือปรีนเซลไม่มีอำนาจเหมือนเช่นเดิมแต่อำนาจกลับเป็นของคณะผู้พิพากษาทั้งสาม(Three Judges) เมื่อปรีนเซลทำความผิดเธอก็ได้รับการลงโทษเช่นเดียวกัน ต่างจากในตำนานที่เทพเจ้าเฮเดสจะอยู่แต่ในดินแดนโลกใต้พิภพเพื่อคอยดูแลให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษตามที่เทพองค์อื่นๆ มอบหมายไว้ วิญญาณของผู้ตายได้รับการพิพากษาจากคณะผู้พิพากษาทั้งสามประจักษ์ยมโลกได้แก่ ไมนอส (Minos) ระตะแมนธัส (Rhadamanthus) และ เอเออะคัส (Aeocus) ในขณะที่กำลังปฏิบัติหน้าที่เดธและปรีนเซลแต่งกายด้วยเสื้อคลุมสีดำทั้งสองสวมถุงมือทั้งไว้เป็นเหตุให้ออร์เฟใช้ถุงมือนี้เป็นเครื่องมือที่ทำให้เขาสามารถเดินทางผ่านเข้าไปยังโลกใต้พิภพได้ สีของเครื่องแต่งกายเป็นการแสดงให้เห็นความแตกต่างของสถานที่ซึ่งตัวละครเดินทางไปในเชิงสัญลักษณ์ สีดำเป็นสัญลักษณ์ของความชั่วร้ายและอันตราย ทั้งเดธและปรีนเซลจึงแต่งชุดดำขณะที่ต้องเดินทางไปรับดวงวิญญาณไปนรก และเมื่อเสร็จสิ้นจากภารกิจก็จะเปลี่ยนเป็นชุดสีขาวซึ่งเป็นสัญลักษณ์ความบริสุทธิ์ดีงาม เช่นเดียวกับเจบในบทละครเรื่อง *Orpheus Descending* ผู้เขียนบรรยายการแต่งกายของเจบว่าแต่งชุดคลุมสีดำ รูปร่างหน้าต่าน่ากลัว ดวงตาแดงก้ำเหมือนเปลวไฟ หน้าซีดเหลือง "They have a bizzare and awful appearance, the tall man, his rusty black suit hanging on him like an empty sack, his

eyes burning malignantly from his yellow face."¹¹ เห็นได้ว่าสีของเครื่องแต่งกายมีความสอดคล้องกับสถานที่ที่ตัวละครเดินทางไป ตามตำนานโลกใต้พิภพเป็นสถานที่ซึ่งแสงสว่างไม่สามารถส่องลงไปถึง จึงมีแต่ความมืดและหนาวเย็น ชุดแต่งกายของเทพเจ้าพลูโตก็มีสีดำ จะเห็นได้ว่าสีของเครื่องแต่งกายของตัวละครทั้งสองมีความสอดคล้องกับชุดแต่งกายของเทพเจ้าพลูโต

ตัวละครเทพเจ้าแห่งความตายปรากฏเฉพาะในวรรณกรรมที่นำมาศึกษาเพียงบางเรื่องเท่านั้นดังเช่น ในนวนิยายเรื่อง *Orfe* สไมล์ซึ่งเป็นเจ้าของบ้านที่ยูริไปอยู่เปรียบได้กับเทพแห่งความตาย เขามีส่วนเกี่ยวข้องทำให้ยูริติดยาเสพติดซึ่งเปรียบได้กับคนที่ตายทั้งเป็น แต่เทพเจ้าแห่งความตายไม่มีบทบาทเข้ามาขัดขวางตัวละครเอกในการนำคนรักออกจากนรกทุกอย่างล้วนขึ้นอยู่กับตัวละครเอกทั้งสิ้น เทพเจ้าแห่งความตายเป็นเพียงเจ้าของสถานที่ที่ตัวละครเอกเดินทางเพื่อไปตามหาคนรัก ต่างจากในบทละครและบทภาพยนตร์เรื่อง *Orphée* และในบทละครเรื่อง *Orpheus Descending* ที่เทพเจ้าแห่งความตายมีส่วนทำให้ตัวละครที่ได้รับการพิจารณาว่าเป็นยูริดีที่สุดในวรรณกรรมทั้งสองเสียชีวิต และมีส่วนขัดขวางไม่ให้ตัวละครเอกพาคนรักกลับออกมาได้สำเร็จ ในนวนิยายเรื่อง *Season of Anomy* เทพเจ้าแห่งความตายคือผู้นำทั้งสามของคาร์เทิล หนึ่งในนั้นคือซาคิ อุมิที่เป็นคนสั่งให้ลูกน้องไปจับตัวไอริยิสมาซึ่งไว้ในคุกเทอโมโกะ ไอริยิสไม่บายจนไม่ได้สติมีสภาพเหมือนกับคนตาย เทพเจ้าแห่งความตายมีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์เสียชีวิตของยูริดีซึ่งเป็นรายละเอียดเพิ่มเติมของผู้เขียนที่เพิ่มจากตำนานเพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดหลักที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอ ต่างจากในนวนิยายเรื่อง *The Ground Beneath Her Feet* ที่ไม่ได้กล่าวถึงตัวละครนี้เลย

สำหรับตัวละครฆารอนผู้นำทางนั้นปรากฏอยู่ในวรรณกรรมทุกเรื่องที่น่าสนใจและมีการตั้งชื่อใหม่ได้แก่ เฮอร์เทบิส (Heutebise) ในบทละครและบทภาพยนตร์เรื่อง *Orphée* วี (Vee) ในบทละครเรื่อง *Orpheus Descending* แซคคิอุส (Zaccheus) ในนวนิยายเรื่อง *Season of Anomy* เอนนี่ (Enny) ในนวนิยายเรื่อง *Orfe* และอุมีด (Umeed) ในนวนิยายเรื่อง *The Ground Beneath Her Feet* แม้ตัวละครเหล่านี้มีชื่อและบทบาทแตกต่างกันไปตามแต่สิ่งที่สามารถทำให้พิจารณาได้ว่าเป็นฆารอนตามตำนานคือการนำพาออร์เฟอุสเข้าไปสู่โลกใต้พิภพ หน้าที่นี้ยังคงอยู่เช่นเดิมเช่น เฮอร์เทบิสในบทละครเรื่อง *Orphée* เป็นช่างใส่กระจก

¹¹ Ibid., p. 83.



เออร์เตบิสพาออร์เฟเข้าสู่โลกใต้พิภพผ่านทางกระจก กระจกเปรียบเหมือนเป็นประตูที่เชื่อมระหว่างโลกของคนเป็นและโลกของคนตาย

Heurtebise: I'm entrusting you with the secret of secrets.

Mirrors are the doors through which Death comes and goes.¹²

เออร์เตบิสในบทละครยังทำหน้าที่คอยพิทักษ์ดูแลเหมือนเทพผู้คุ้มครอง (guardian angel) ตามความเชื่อทางศาสนา เออร์เตบิสคอยเตือนออร์เฟไม่ให้ละเมิดเงื่อนไขที่ตกลงไว้กับเทพเจ้า ส่วนในบทภาพยนตร์เออร์เตบิสกลายเป็นคนขับรถของปรีนเซส และยังคงมีหน้าที่เช่นเดิมคือการพาออร์เฟอุสเข้าสู่โลกใต้พิภพ อีกทั้งเขายังเป็นเพื่อนร่วมเดินทางไปกับออร์เฟอุสเพื่อตามหายูริดีสอีกด้วย

ฉากคิอุสในนวนิยายเรื่อง *Season of Anomy* เป็นเพื่อนกับออปเพีย ได้เห็นไอริยิสถูกกลุ่มทหารจับตัวไปกักขังในบ้านหลังหนึ่งภายหลังจากเกิดเหตุการณ์จลาจล และนำทางให้ออร์เฟมาถึงบ้านที่คุมขังก่อนที่ไอริยิสจะถูกย้ายไปขังคุก เอนนีในนวนิยายเรื่อง *Orfe* เป็นเพื่อนของออร์เฟซึ่งเดินทางร่วมกับออร์เฟเพื่อตามหายูริที่บ้านของสไมล์ วิในบทละครเรื่อง *Orpheus Descending* ได้พาวาลเข้าสู่โลกใต้พิภพนั่นคือร้านค้ำของเจบ หลังจากวาลได้เดินทางเข้ามาในเมืองนี้แล้วเกิดรถเสีย วิจึงช่วยเหลือวาลโดยนำวาลมาฝากเข้าทำงานในร้านค้ำของเจบ รายในนวนิยายเรื่อง *The Ground Beneath Her Feet* เป็นคนสุดท้ายที่เห็นวินาจมหายไปกับแผ่นดินไหวในเม็กซิโก เขาคอยพาออร์มูสไปทุกที่เพื่อจะตามหาเธอ

การตั้งชื่อตัวละครให้เหมือนหรือใกล้เคียงกับชื่อของตัวละครในตำนานเป็นสิ่งที่สามารถพิจารณาเบื้องต้นว่าตัวละครนั้นๆ อาจได้รับอิทธิพลหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับตำนาน แต่อาจไม่เพียงพอที่จะแสดงว่าตัวละครนั้นมีที่มาจากตำนาน ดังนั้นจึงต้องพิจารณาบทบาทหน้าที่และการกระทำของตัวละครประกอบไปด้วยว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างจากตำนานมากน้อยเพียงใด ผู้อ่านวรรณกรรมสมัยใหม่ที่มีพื้นความรู้เกี่ยวกับตำนานจะทราบตัวละครเอกในวรรณกรรมเรื่องนั้นๆ ได้รับอิทธิพลจากตำนาน ทั้งที่ผู้แต่งไม่ได้อ้างถึงชื่อตัวละครในตำนานเลย นับว่าเป็นการนำตำนานมาประยุกต์ใช้ให้มีลักษณะร่วมสมัยมากขึ้น ไม่ว่าจะผู้อ่านจะรู้เรื่องตำนานหรือไม่ก็สามารถ

¹² Jean Cocteau, *Five Plays*, p. 29.

เข้าใจวรรณกรรมเรื่องนั้นๆได้ หากแต่ผู้ที่รู้เรื่องตำนานมาก่อนก็จะเข้าใจวรรณกรรมและเหตุผลในการตัดสินใจของตัวละครมากยิ่งขึ้น

2.2 คำเรื่องของตำนานออร์เฟอุสที่ปรากฏในวรรณกรรม

การศึกษาเรื่องราวของออร์เฟอุสจากตำนานกรีกและวรรณกรรมที่นำตำนานออร์เฟอุสมาเล่าใหม่พบว่า¹³ สามารถแบ่งเรื่องราวของออร์เฟอุสที่เป็นที่รู้จักได้ 4 ประการคือ

1. การสูญเสียภรรยาและความพยายามนำกลับมาจากดินแดนแห่งความตาย
2. ออร์เฟอุสมีความสามารถในการเล่นดนตรีซึ่งมีอิทธิพลต่อผู้ที่ได้ยินได้ฟัง
3. ออร์เฟอุสเสียชีวิตโดยฝีมือของกลุ่มผู้หญิง Meanads
4. ศีรษะของออร์เฟอุสถูกนำไปไว้ที่เชิงเขาโอลิมปัส(Olympus) ส่วนการเดินทางของออร์เฟอุสไปกับเรืออาโกของเจสันเพื่อค้นหาขนแกะทองคำนั้นแม้จะถูกนำมากล่าวถึงแต่ก็ไม่มากเท่ากับเรื่องราวความรักที่ไม่สมหวังเพราะมีโอกาสลงไปตามหาคนรักในดินแดนโลกใต้พิภพแต่ไม่สามารถนำคนรักกลับมาได้ วรรณกรรมที่นำมาศึกษาทั้ง 6 เรื่องต่างก็ได้้นำตำนานออร์เฟอุสมาเขียนแตกต่างกันออกไปในแต่ละเรื่อง วรรณกรรมทุกเรื่องให้ความสำคัญในเรื่องที่ออร์เฟอุสเดินทางลงไปตามหาหญิงคนรักในดินแดนโลกใต้พิภพ ในที่นี้จะขอใช้ตารางแสดงการปรากฏซ้ำของคำเรื่อง 4 ประการของตำนานออร์เฟอุสเพื่อแสดงให้เห็นว่าคำเรื่องใดของตำนานที่ยังคงปรากฏอยู่ในเรื่องของผู้แต่งแต่ละคนเลือกนำมาใช้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹³ Fritz Graf, "Orpheus : A Poet Among Men," in *Interpretation of Greek Mythology*, ed. Jan Bremmer (London: Routledge, 1988), pp. 80-105.

ตารางแสดงเค้าเรื่องสำคัญของตำนานออร์เฟอุสในวรรณกรรมทั้ง 6 เรื่อง

	ความสามารถ ด้านดนตรีของ ออร์เฟอุส	การเสียชีวิตของ ยูริดีสหลังการ แต่งงาน	การสูญเสียคน รักและพยายาม นำกลับคืนมา จากดินแดนแห่ง ความตาย	การเสียชีวิตของ ออร์เฟอุสด้วย ฝีมือของผู้หญิง กลุ่มหนึ่ง
1. บทละครเรื่อง <i>Orphée</i>		✓	✓	✓
2. ภาพยนตร์เรื่อง <i>Orphée</i>		✓	✓	✓
3. บทละครเรื่อง <i>Orpheus Descending</i>	✓	✓	✓	✓
4. นวนิยายเรื่อง <i>Season of Anomy</i>	✓	✓	✓	
5. นวนิยายเรื่อง <i>Orfe</i>	✓	✓	✓	✓
6. นวนิยายเรื่อง <i>The Ground Beneath Her Feet</i>	✓	✓	✓	✓

หมายเหตุ ✓ หมายถึงการปรากฏซ้ำของเค้าเรื่องจากตำนานออร์เฟอุสในวรรณกรรมที่นำมาศึกษา

เมื่อกล่าวถึงตำนานออร์เฟอุส ผู้อ่านส่วนใหญ่มักจะนึกถึงเรื่องราวของความรักที่ไม่สมหวัง จากตารางจะเห็นว่าวรรณกรรมทุกเรื่องที่น่ามาศึกษาได้หยิบยกเค้าเรื่องการเสียชีวิตของยูริดีสหลังการแต่งงานและการลงไปตามหาคนรักในนรกมากล่าวถึงเช่นเดียวกัน เนื่องจากเป็นเค้าเรื่องสำคัญที่สามารถแสดงให้เห็นว่าวรรณกรรมเรื่องนั้นได้รับอิทธิพลจากตำนาน แต่มีการนำมาเล่าใหม่ในรูปแบบและรายละเอียดที่แตกต่างกันออกไป ส่วนเค้าเรื่องอื่นๆในตำนานนั้นขึ้นอยู่กับผู้แต่งต้องการจะเลือกใช้หรือให้ความสำคัญกับเค้าเรื่องใดเค้าเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ

บางเค้าเรื่องยังคงเหมือนในตำนานและบางเค้าเรื่องได้มีการปรับเปลี่ยนให้มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับแก่นเรื่องที่ผู้แต่งต้องการจะนำเสนอ ในหัวข้อนี้จึงจะวิเคราะห์เค้าเรื่องของตำนานออร์เฟอุสที่ปรากฏในวรรณกรรมโดยละเอียดตามหัวข้อดังนี้

2.2.1 ความสามารถในการเล่นดนตรีของออร์เฟอุส

ออร์เฟอุสเป็นนักดนตรีที่มีความสามารถในการบรรเลงพิณ เสียงดนตรีที่ออร์เฟอุสบรรเลงมีผลทำให้ผู้ที่ได้ยินได้ฟังรู้สึกเคลิบเคลิ้ม ตำนานได้กล่าวถึงเสียงเพลงของออร์เฟอุสว่ามีส่วนช่วยให้เจสันและเหล่าลูกเรืออาโกรอดพ้นจากอันตรายจากนางไซเรน ความสามารถในการเล่นดนตรีนี้ยังมีส่วนช่วยให้ออร์เฟอุสได้เดินทางไปตามหาคนรักในดินแดนโลกใต้พิภพโดยมีต้องเสียค่าจ้างให้แก่ชาวอนซึ่งทำหน้าที่รับดวงวิญญาณข้ามจากปากหนึ่งของแม่น้ำไปส่งยังดินแดนโลกใต้พิภพ ตำนานโลกใต้พิภพได้กล่าวไว้ว่าดวงวิญญาณทุกดวงจะต้องเสียเงินให้แก่ชาวอนเพื่อใช้เป็นค่าจ้างในการพาข้ามปากมิเชนนันก็จะไม่ได้ข้ามไปยังอีกฝั่งหนึ่ง ชาวกรีกจึงนิยมใส่เหรียญให้กับผู้ที่เสียชีวิตเพื่อเป็นค่าจ้างให้แก่ชาวอน แต่เสียงเพลงที่โคกเค็ร่าเสียใจที่ออร์เฟอุสบรรเลงถึงคนรักที่จากไปทำให้ชาวอนเห็นใจรับออร์เฟอุสไปส่งโดยไม่คิดค่าจ้าง เสียงเพลงนี้ยังทำให้เทพเจ้าพลูโตผู้ปกครองดินแดนแห่งความตายและราชินีใจอ่อนเกิดความรู้สึกสงสารในการพลัดพรากจากคนรักจึงยอมให้ออร์เฟอุสนำภรรยากลับคืนไปได้ ความสามารถในการเล่นดนตรีของออร์เฟอุสจึงมีส่วนสำคัญในการลงไปตามหาคนรักในดินแดนโลกใต้พิภพ วรรณกรรมที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาทั้ง 6 เรื่องยังคงเลือกใช้ความเป็นนักดนตรีของออร์เฟอุสในการสร้างตัวละครเอก และผู้แต่งบางคนได้เปลี่ยนแปลงบทบาทความเป็นนักดนตรีเป็นบทบาทใหม่ที่ใกล้เคียงกันคือเป็นกวีที่มีชื่อเสียง

วรรณกรรมที่มีตัวละครเอกเป็นนักดนตรีและใช้ความสามารถทางดนตรีในการตามหาคนรัก ได้แก่ นวนิยายเรื่อง *Orfe* และนวนิยายเรื่อง *The Ground Beneath Her Feet*

นวนิยายเรื่อง *Orfe* เป็นนวนิยายเพียงเรื่องเดียวที่ผู้แต่งสร้างให้ตัวละครเอกเป็นผู้หญิงซึ่งต่างไปจากตำนานและตัวละครเอกออร์เฟ (Orfe) เป็นนักดนตรีที่มีพรสวรรค์และมีชื่อเสียงจนได้รับการยกย่อง ได้ใช้เสียงเพลงช่วยตามหาและช่วยเหลือคนรักของตนเหมือนในตำนาน กล่าวคือเล่นดนตรีจนผู้ที่ได้ยินได้ฟังรู้สึกเคลิบเคลิ้มตามไปด้วย ดังคำบรรยายของเรื่องนี้ที่ได้ฟังออร์เฟเล่นดนตรีว่าเมื่อเธอได้ฟังแล้วรู้สึกเคลิบเคลิ้มจนไม่สนใจสิ่งอื่นใดอีกต่อไป ทุกอย่างล้วนไม่สำคัญไม่รู้สึกกังวลกับเรื่องใด ออร์เฟยังคงใช้เสียงเพลงเป็นเครื่องนำทางให้ตนได้เดินทางไป

บ้านของสไมล์ ซึ่งเปรียบเสมือนโลกใต้พิภพเพื่อตามหายูริ คนติดยาเสพติดที่อยู่อาศัยในบ้านของสไมล์รู้ว่าออร์เฟเป็นนักดนตรีจึงให้ออร์เฟเล่นดนตรีร่วมกับพวกตนแล้วรู้สึกพอใจจึงยอมให้ออร์เฟเข้าไปหายูริที่อยู่ข้างในและสามารถพายูริกลับออกไปได้

ออร์มุสในนวนิยายเรื่อง *The Ground Beneath Her Feet* มีความสามารถเล่นดนตรีได้ตั้งแต่วัยเยาว์ ในเรื่องบรรยายถึงพรสวรรค์ของออร์มุสว่ามีทั้งสองข้างนั้นสามารถขยับได้เหมือนกำลังเล่นกีตาร์ “and within moments of his birth began making the strange, rapid finger movement with both hands which any guitarist could have identified as chord progression.”¹⁴ หลังจากวินาเสียชีวิตในเหตุการณ์แผ่นดินไหว ออร์มุสเศร้าโศกเสียใจกับการจากไปของวินา เขาพยายามตามหาวินาโดยใช้เสียงเพลง ออร์มุสจัดแสดงคอนเสิร์ตในชื่อ “Into the Underworld” โดยใช้นักร้องนำผู้หญิงที่มีรูปร่างหน้าตาคล้ายกับวินามาร่วมแสดงเพื่อหวังให้แฟนเพลงยอมรับว่านักร้องคนใหม่ก็คือวินา ออร์มุสเชื่อว่าถ้าแฟนเพลงยอมรับว่ามีราคือวินานั้นแสดงว่าเขาสามารถช่วยวินามาจากความตายหลังจากเหตุการณ์แผ่นดินไหวได้ แม้สุดท้ายจะไม่สำเร็จก็ตามเพราะว่าแฟนเพลงไม่เชื่อว่ามีราคือวินา วินานั้นเสียชีวิตไปแล้ว ออร์มุสจึงไม่สามารถช่วยวินากลับจากดินแดนแห่งความตายได้สำเร็จ

วรรณกรรมที่ตัวละครเอกเป็นนักดนตรีเหมือนตำนานแต่ความเป็นนักดนตรีนี้มีส่วนช่วยเหลือคนรักทางอ้อมได้แก่ บทละครเรื่อง *Orpheus Descending* และนวนิยายเรื่อง *Season of Anomy*

ในบทละครเรื่อง *Orpheus Descending* ผู้แต่งยังคงให้ตัวละครเอกเป็นนักดนตรีแต่เครื่องดนตรีที่เล่นไม่ใช่พิณเหมือนดังเช่นตำนานแต่เปลี่ยนเครื่องดนตรีให้เข้ากับยุคสมัยคือกีตาร์ วาลเป็นนักดนตรีและนักเดินทางร่อนเร่ไปทั่วทุกแห่ง มีกีตาร์ติดตัวอยู่ตลอดเวลาเห็นได้จากการปรากฏตัวครั้งแรกของวาลในขณะที่เข้ามาในร้านของเลดี้เพื่อมาหางานทำ วาลมีเพียงเสื้อแจ็กเก็ตหนังและกีตาร์เท่านั้น กีตาร์เปรียบเสมือนเพื่อนคนหนึ่งของเขา บทกวีของวาลมีลายเซ็นของนักดนตรีมีวลีมากมาย วาลเล่าเรื่องนักโทษที่ใช้เสียงเพลงทำให้ผู้คุมใจอ่อนยอมปล่อยให้ออกจากคุกเช่นเดียวกับตำนานออร์เฟอุสที่ลงไปช่วยยูริติสในโลกใต้พิภพด้วย

¹⁴ Salman Rushdie, *The Ground Beneath Her Feet*, p. 23.

เสียงพิณที่บรรยายถึงความเศร้าโศกเสียใจที่ต้องสูญเสียคนรักจนทำให้เทพเจ้าพลูโตใจอ่อนยอมให้ออร์เฟอุสนำภรรยากลับมาได้ซึ่งเป็นการนำเกร็ดของตำนานออร์เฟอุสมาใช้

Lady: Leadbelly?

Val: Greatest man ever lived on the twelve-string guitar!
 Played it so good he broke the stone heart of a Texas governor with
 it and won himself a pardon out of jail.... And see this name Oliver?
 King Oliver? That name is immortal, Lady. Greatest man since
 Gabriel on a horn...¹⁵

คำพูดของวาลที่ตอบเลดี้ได้แสดงถึงตัวอย่างของนักโทษที่ใช้เสียงเพลงช่วยให้ออกจากคุกได้ เป็นการสื่อถึงการเล่นดนตรีของออร์เฟอุสจนทำให้เทพเจ้าพลูโตใจอ่อนยอมให้ออร์เฟอุสพาคนรักกลับมาได้ แม้ว่าบทบาทของวาลเป็นนักดนตรีเช่นเดียวกับออร์เฟอุสแต่ความเป็นนักดนตรีมีส่วนเกี่ยวข้องในการช่วยเหลือเลดี้โดยอ้อม วาลนำเรื่องนี้มาเล่าให้แก่เลดี้ฟังแสดงให้เห็นว่าตัวละครวาลก็เป็นเช่นเดียวกับออร์เฟอุสที่มาช่วยให้เลดี้ออกจากนรกที่อยู่ ประกอบกับบทเพลงที่วาลร้องให้เลดี้ฟังคือเพลง Heavenly Grass * ซึ่งบรรยายถึงความต้องการที่จะหลบหนีไปอยู่สวรรค์ ไม่ต้องการที่จะอยู่บนโลกอีกต่อไป รวมทั้งการที่วาลเล่าเรื่องนกไร้ขาที่อาศัยอยู่ในอากาศ ทั้งสองสิ่งช่วยให้เลดี้รู้สึกอยากที่จะหลุดพ้นจากโลกปัจจุบันของเธอและมีอิสระเช่นนั้นบ้าง

ตัวละครออเฟียในนวนิยายเรื่อง *Season of Anomy* แม้จะเป็นนักดนตรีแต่ความสามารถด้านดนตรีของออเฟียไม่ได้มีส่วนช่วยเหลือหญิงคนรักที่ถูกลักพาตัวไปขังในคุกเทอโมโกะ บทบาทนักดนตรีของออเฟียมีส่วนช่วยให้เขาสามารถเข้าไปในเมืองเพื่อสืบข่าวความเคลื่อนไหวของไอริยิสได้ ความสามารถด้านดนตรีของออเฟียได้รับความชื่นชมจากผู้ที่ได้ยินได้ฟัง ดึงบทสนทนาระหว่างแซกคิอุสเพื่อนของออเฟียกับเจ้าของงานที่ทั้งสองคนไปเล่นดนตรี

¹⁵ Tennessee Williams, *Orpheus Descending : Two plays...with Battle of Angels*, p. 37.

* Heavenly Grass เป็นโคลงบทหนึ่งของเทนเนสซี วิลเลียมส์ ดู Roger Boxil, *Tennessee Williams* (London: Macmillan, 1987), p.123.

"Beautiful, Beautiful. He must have it made into a record."

...

I'm glad you do. He thought three wasn't a fliter place to launch it than at you party.

...

Zaccheus laughed, apologetic."Forget you aren't quiet in on the verbs sir. What I mean is Ofeyi does the main thing and I help in on the arrangements. Words and music all his sir and quite a dishy combination it is."¹⁶

หลังจากออเพียออกจากบริษัทเขาได้มาร่วมกับวงดนตรีของแซกคิอุสแสดงดนตรีตามสถานที่ต่างๆ ในขณะที่เดียวกันออเพียต้องดูแลไอริชที่กำลังไม่สบายหลังจากกลับจากที่ถูกลักพาตัวไปกักขัง ออเพียแต่งเพลงซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการตามหาไอริชที่หายตัวไป เพลงที่ออเพียแต่งขึ้นนั้นสะท้อนถึงชะตากรรมของเขาในเวลาต่อมาที่ต้องสูญเสียคนรักที่ถูกจับตัวไปอีกครั้งหลังการเกิดเหตุการณ์จลาจลในเมือง

วรรณกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงบทบาทนักดนตรีของออร์เฟอุสให้เป็นกวี ได้แก่บทละครและบทภาพยนตร์เรื่อง *Orphée* ผู้แต่งเปลี่ยนแปลงบทบาทออร์เฟอุสของวรรณกรรมทั้ง 2 เรื่องมีผลต่อการลงไปช่วยเหลือหญิงคนรัก กล่าวคือ ออร์เฟอุสใช้เสียงเพลงในการช่วยตามหาคนรัก เมื่อเปลี่ยนให้ออร์เฟอุสเป็นกวี ออร์เฟอุสกลายมาเป็นกวีที่มีชื่อเสียง ได้รับการยกย่องจากสาธารณชนว่าเป็น "National hero" แต่กลับไม่ได้รับการยอมรับจากบรรดากวีรุ่นใหม่ ความเป็นกวีจึงเป็นผู้ที่มีความแตกต่างจากคนอื่นๆทั้งในด้านความคิดและความเชื่อ การเดินทางลงไปตามหาหญิงคนรักในดินแดนโลกใต้พิภพจึงทำได้เพราะความเป็นกวีที่มีลักษณะแตกต่างไปจากคนอื่นๆนั่นเอง เนื่องจากก็อกโตเชื่อว่ากวีเป็นบุคคลที่มีความสามารถต่างจากคนทั่วไป มีความคิดในสิ่งที่ไม่เหมือนกับคนอื่น สิ่งเหล่านี้ทำให้กวีต่างจากคนธรรมดาตั้งเช่นในบทละครเรื่อง *Orphée* ออร์เฟเชื่อว่าม้าที่ตนนำกลับมาบ้านเป็นม้าที่พูดได้และคำที่ม้าพูดออกมาสามารถนำไปสร้างเป็นกวีนิพนธ์ เช่นเดียวกับออร์เฟอุสในบทภาพยนตร์ที่ฟังการกระจายเสียงทางวิทยุในรถของปรีนเซสซึ่งเขาได้ยืนยันว่าเป็นบทกวีทั้งที่คนอื่นฟังเป็นแค่ข้อความธรรมดาเท่านั้น ความเชื่อที่ต่างจากคนทั่วไปนี้เกี่ยวพันกับความเชื่อของตัวเองละครเอกที่ต้องเดินทางไปยังโลกใต้พิภพ

¹⁶ Wole Soyinka, *Season of Anomy* (New York: The Third Press, 1974), p. 33.

ผ่านทางกระจก ทั้งคู่เชื่อว่ากระจกสามารถพาพวกเขาเดินทางเข้าสู่ดินแดนแห่งนี้ได้ ทั้งคู่เป็นกวีที่มีหัวก้าวหน้า มีความคิดที่แตกต่างจากวีรุษเก่าและคนธรรมดาทั่วไป การมีความคิดที่ต่างต่างนี้ทำให้ออร์เฟและออร์เฟอุสในบทละครและบทภาพยนตร์ตามลำดับเชื่อว่ากระจกเป็นทางเชื่อมระหว่างโลกมนุษย์และโลกหลังความตาย เขาทั้งสองคนจึงเชื่อที่เออร์เตบิสบอกว่ามีเพียงกวีเท่านั้นที่จะทำได้

Heurtebise: I'm entrusting you with the secret of secrets. Mirrors are the door through which Death comes and goes. Don't tell anyone. You only have to watch yourself all your life in a mirror, and you'll see Death at work like bees in a glass hive.¹⁷

และ

Heurtebise: A poet is more than a man.¹⁸

2.2.2 ยูริตีสเสียชีวิตหลังการแต่งงาน

เรื่องราวการเสียชีวิตของยูริตีสเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ถูกนำมากล่าวถึงในวรรณกรรมที่ได้รับอิทธิพลจากตำนานออร์เฟอุส ผู้แต่งเลือกนำเอาเหตุการณ์เสียชีวิตของยูริตีสมากกล่าวถึงเพื่อแสดงให้เห็นว่าการเสียชีวิตอย่างกะทันหันของคนรักเป็นสาเหตุหนึ่งที่สำคัญที่ทำให้ออร์เฟอุสต้องลงไปนินแดนโลกใต้พิภพ การตายของยูริตีสเนื่องจากถูกงูกัดหลังจากการแต่งงานเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ออร์เฟอุสเศร้าโศกเสียใจกับการจากไปอย่างกะทันหันของภรรยา เขาไม่อาจยอมรับความจริงได้จึงพยายามหาทางนำคนรักกลับคืนมาจากดินแดนแห่งความตายในวรรณกรรมทั้ง 6 เรื่องยูริตีสเสียชีวิตหลังแต่งงานแต่สาเหตุการตายได้เปลี่ยนแปลงไป ไม่ได้เกิดจากงูกัดเหมือนตำนาน เหตุการณ์เสียชีวิตภายหลังจากการแต่งงานของยูริตีสสามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะคือการเสียชีวิตเหมือนตำนานและการตายทั้งเป็น

วรรณกรรมที่นำเอาเหตุการณ์เสียชีวิตของยูริตีสมากกล่าวถึงเหมือนตำนานคือบทละครและบทภาพยนตร์เรื่อง *Orphée* และนวนิยายเรื่อง *The Ground Beneath Her Feet*

¹⁷ Jean Cocteau, *Five Plays*, p. 29.

¹⁸ Jean Cocteau, *Three screenplays: L'Eternel retour, Orphée, La Belle et la bête*, p. 151.

ในบทละครและภาพยนตร์เรื่อง *Orphée* ไม่ได้บรรยายเหตุการณ์แต่งงานของออร์เฟอุสและยูริดีสเหมือนตำนาน แต่เป็นที่เข้าใจว่าทั้งคู่เป็นสามีภรรยาที่มีความสุขคู่หนึ่ง พิจารณาได้จากคำพูดของยูริดีสที่บรรยายถึงชีวิตคู่ที่มีความสุข เธอได้รับความเอาใจใส่จากสามี สามีเป็นคนดีมีชื่อเสียงมีหน้าตาในสังคมและเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป จนกระทั่งออร์เฟได้พบกับม้าพูดได้โดยบังเอิญที่ตลาดและได้นำม้ากลับมาที่บ้าน ทั้งคู่ก็เริ่มที่จะมีปากเสียงกันเนื่องจากยูริดีสไม่พอใจที่ออร์เฟสนใจแต่ม้าเท่านั้น การพูดของม้าคือการที่ออร์เฟจะอ่านออกเสียงตัวอักษรไปที่ละตัว เมื่อม้าเคาะที่ตัวอักษรใดก็จะถือว่าเป็นตัวอักษรนั้น ออร์เฟเอาแต่เฝ้าอยู่กับม้าจนละเลยการทำงานที่ทำ ละเลยภรรยา ไม่สนใจสิ่งอื่นนอกจากม้าจนทำให้ยูริดีสเกิดความน้อยใจและคิดที่จะกำจัดม้าเพราะม้าทำลายชีวิตของเธอ ชีวิตการแต่งงานที่มีความสุขก็จบลงก่อนที่ทั้งสองจะต้องแยกจากกันด้วยความตายเช่นในตำนาน

Eurydice: Orphée, my poet (...) Look how irritable you are ever since this horse business of yours. Before, you would laugh, kiss, and fondle me, you had a splendid situation, fame and fortune were yours. (...) But the horse has put an end to all that.¹⁹

ยูริดีสกลับไปติดต่อกับเพื่อนเก่าชื่ออัลกาโอนิสซึ่งเป็นผู้หญิงที่ออร์เฟอุสเคยห้ามไม่ให้ยูริดีสติดต่อกับ อัลกาโอนิสส่งน้ำตาลที่เคลือบยาพิษใส่ไว้ในซองจดหมายฝากผ่านมาทางเออร์เตบิส มาให้ยูริดีสแต่ยูริดีสเผลอเลียซองจดหมายทำให้เธอกินยาพิษเข้าไปจนเสียชีวิต ส่วนในบทภาพยนตร์ก็ออกโตไม่ได้บรรยายถึงเหตุการณ์แต่งงานเช่นเดียวกับบทละครแต่ทั้งคู่ก็เป็นสามีที่มีความสุขคู่หนึ่ง แต่ภายหลังที่ออร์เฟอุสไม่ได้กลับบ้านคืนหนึ่งเพราะได้เป็นพยานในเหตุการณ์เสียชีวิตของเซเจสตึอุส กวีรุ่นใหม่ที่ถูกรถมอเตอร์ไซค์ชน เมื่อกลับมาบ้านในวันรุ่งขึ้นออร์เฟอุสไม่ยอมเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นให้แก่ภรรยาฟังและเริ่มหลงใหลเฝ้าคอยแต่ฟังการกระจายเสียงทางวิทยุ ในรถยนต์ของปรีนเซสที่ขับมาส่งเขาที่บ้าน ยูริดีสรู้สึกน้อยใจที่ออร์เฟอุสไม่สนใจเธอเลย เธอจึงกลับไปปรึกษาอัลกาโอนิส เมื่อเธอออกจากบ้านไปจึงถูกรถมอเตอร์ไซค์ 2 คันที่ชนเซเจสตึอุสจนเสียชีวิต ก็ออกโตได้เปลี่ยนเหตุการณ์เสียชีวิตของยูริดีสในภาพยนตร์ให้แตกต่างไปจากบทละคร กล่าวคือ ยูริดีสในบทละครเสียชีวิตจากการกินยาพิษที่เธอจะให้ม้ากิน ส่วนยูริดีสในบทภาพยนตร์

¹⁹ Jean Cocteau, *Five Plays*, p.13.

เสียชีวิตเพราะถูกมอเตอร์ไซค์ซึ่งเป็นลูกน้องของปรีนเซสชนตามคำสั่งของเธอ เมื่อเออร์เตบิสได้ออกข่าวการเสียชีวิตของยูริติสให้แก่ออร์เฟอุส ออร์เฟอุสทั้งในบทละครและบทภาพยนตร์กลับคิดว่าเป็นเรื่องที่ยูริติสแต่งขึ้นมาเพื่อเรียกร้องความสนใจจนเมื่อได้พบว่ายูริติสเสียชีวิตจริงก็ได้แต่เสียใจกับการจากไปของคนรัก

ในนวนิยายเรื่อง *The Ground Beneath Her Feet* ไม่มีการบรรยายถึงการแต่งงานของตัวละครเอกทั้งสองเช่นกัน แต่ทั้งคู่มีความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้ง ออร์มูสรักวินาเพียงคนเดียว ต่างจากวินาที่แม้ว่าจะรักออร์มูสมากเพียงใดแต่เธอก็ไม่ได้มีแต่ออร์มูสเพียงคนเดียว เธอยังมีความสัมพันธ์กับรายหรืออูมิดซึ่งเป็นเพื่อนสนิทของออร์มูสและราอูล ปาราโม (Raul Paramo) ซึ่งเป็นชายที่เธออยู่ด้วยก่อนที่เธอจะเสียชีวิตจากเหตุการณ์แผ่นดินไหวในเม็กซิโกที่เธอไปแสดงคอนเสิร์ต แม้ว่าทั้งออร์มูสและวินายังไม่ได้แต่งงานกันแต่ทั้งคู่ก็มีความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้ง วินาสัญญาว่าจะแต่งงานกับออร์มูสหลังจากครบเวลา 10 ปีแต่เธอก็มาเสียชีวิตลงเสียก่อน ออร์มูสเสียใจกับการจากไปของวินา

วรรณกรรมที่นำเรื่องราวการเสียชีวิตของยูริติสมากกล่าวถึงโดยแสดงให้เห็นว่าชีวิตที่ไม่มีความสุขนั้นก็เปรียบเสมือนกับการตายทั้งเป็นเช่นกันคือบทละครเรื่อง *Orpheus Descending* นวนิยายเรื่อง *Season of Anomy* และ *Orfe*

ในบทละครเรื่อง *Orpheus Descending* การเสียชีวิตของเลดี้เกิดขึ้นตั้งแต่ที่สวนของพ่อเธอถูกเผาและเลดี้ต้องทำแท้งลูกของเธอเองเพราะคนรักของเธอทิ้งเธอไปแต่งงานกับผู้หญิงที่ร่ำรวยของเมือง เลดี้จึงตัดสินใจแต่งงานกับเจบเนื่องมาจากปัญหาทางการเงินและต้องการแสดงให้คนรักเก่าของเธอได้รู้ว่าเธอก็สามารถทำเหมือนที่เขาได้ทำกับเธอเช่นกัน เทนเนสซี วิลเลียมส์เปลี่ยนให้เลดี้ซึ่งก็คือยูริติสไม่ได้แต่งงานกับวาลซึ่งเปรียบเสมือนออร์เฟอุส แต่เป็นเจบซึ่งเปรียบได้กับเทพเจ้าแห่งความตาย เธอจำเป็นต้องแต่งงานกับเจบชายที่เธอไม่ได้รัก ชีวิตการแต่งงานไม่มีความสุขดังจะเห็นจากการที่เธอแยกห้องนอนกับสามี และเจบปฏิบัติต่อเธอไม่ใช่ในฐานะภรรยาแต่เป็นเหมือนสิ่งของที่ตนได้ซื้อมา อีกทั้งเจบมักจะพูดจาดูถูกเลดี้ การต้องทนอยู่กับเจบจึงเหมือนกับการตายทั้งเป็น ตลอดเวลาเลดี้รู้ว่าจะมีคนมาช่วยเธอให้ออกไปจากนรกแห่งความทุกข์ทรมานนี้



Lady: (...) I guess my heart knew that somebody must be coming to take me out of this hell! You did. You come. Now look at me! I'm alive once more!²⁰

การตายของเลดีในเรื่องนี้ต่างจากยูริติสในตำนาน ผู้แต่งใช้การเปรียบเทียบชีวิตการแต่งงานที่ไม่มีความสุขว่าเหมือนกับการตายทั้งเป็น

ในนวนิยายเรื่อง *Orfe* ยูริเป็นคนรักของออร์เฟ ในระหว่างที่ทั้งคู่เริ่มคบหากัน ยูริเพิ่งเลิกจากการติดยาเสพติดและกำลังเข้ารับการฟื้นฟูหลังจากการเลิกใช้ยา ยูริหันมาสนใจเล่นดนตรีและช่วยออร์เฟซ้อมดนตรี จนกระทั่งยูริหายเป็นปกติและได้ขอออร์เฟแต่งงาน ในวันแต่งงานตัวละครออร์เฟต้องสูญเสียยูริหลังจากการแต่งงานเช่นเดียวกับออร์เฟอุสที่สูญเสียยูริติส เนื่องจากเพื่อนเก่าของยูริที่มาร่วมงานแต่งงานได้นำเค้กของขวัญมาแสดงความยินดี แต่เมื่อยูริได้กินขนมเค้กก็หายตัวไปจากงาน ทำให้ออร์เฟต้องออกตามหาเพราะเธอเชื่อว่ายูริจะต้องไปกับกลุ่มเพื่อนเก่าที่มาร่วมงานที่มาชักชวนให้กลับไปใช้ยาเสพติดอีกครั้งหลังจากที่ยูริเลิกใช้ยาได้แล้ว ผู้แต่งเปรียบเทียบคนติดยาเสพติดเสมือนกับการตายทั้งเป็นเพราะไม่รับรู้เรื่องราวได้เหมือนคนปกติและไม่สามารถดำรงชีวิตตามปกติร่วมกับผู้อื่นได้ ยูริซึ่งติดยาก็ไม่สามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับออร์เฟอย่างเช่นคนปกติทั่วไปได้ แม้ว่ายูริจะสามารถเลิกได้แต่การกลับมาใช้ยาอีกครั้งของยูริเป็นการกระทำที่แสดงถึงการตายของยูริเหมือนดังเช่นที่ยูริติสเสียชีวิตจากการถูกกัศ

ในนวนิยายเรื่อง *Season of Anomy* ไอร์ยิสไม่ได้เสียชีวิตเหมือนตำนานแต่ผู้เขียนเปลี่ยนแปลงจากเหตุการณ์การเสียชีวิตเป็นการถูกลักพาตัวและถูกคุมขังอยู่ในคุกเทอโมโกะ ซึ่งเป็นสถานที่คุมขังคน 3 ประเภทคือคนบ้า คนที่เป็นโรคเรื้อน และนักโทษ ไอร์ยิสถูกขังร่วมกับคนเหล่านี้ เมื่อออเฟียมาพบเธอในคุกและสามารถพาเธอออกจากคุกได้สำเร็จ สภาพของไอร์ยิสก็เปรียบได้กับคนตายเพราะเธอป่วยจนไม่ได้สติ เธอไม่รับรู้และไม่แสดงการโต้ตอบ

จะเห็นได้ว่าไม่ว่าผู้เขียนจะเปลี่ยนแปลงสาเหตุการเสียชีวิตของยูริติสเป็นสาเหตุใดก็ตาม เหตุการณ์ต่อมาก็คือออร์เฟอุสต้องเดินทางลงไปช่วยเหลือคนรักในนรกหรือสถานที่ที่สามารถเปรียบได้กับนรกเช่นเดียวกัน

²⁰ Tennessee Williams, *Orpheus Descending: Two plays...with Battle of Angels*, p. 109.

2.2.3 ออร์เฟอุสสูญเสียคนรักและพยายามนำกลับมาจากดินแดนแห่งความตาย

เรื่องราวในการลงไปตามหาคนรักในนรกสร้างความประทับใจต่อความรักที่ออร์เฟอุสมีต่อภรรยาและในขณะเดียวกันก็ได้สร้างความสะเทือนใจต่อความรักที่ไม่สมหวังของคนทั้งคู่ วรรณกรรมที่นำตำนานออร์เฟอุสมาเล่าใหม่จึงมักกล่าวถึงเรื่องราวการสูญเสียคนรักนี้ เค้กรื่องอื่นสามารถที่จะตัดทอนออกไปได้แต่เรื่องการลงไปตามหาคนรักในนรกจำเป็นที่จะต้องคงไว้เพื่อแสดงให้เห็นว่าได้รับอิทธิพลจากตำนาน เช่นเดียวกับวรรณกรรมที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาทั้ง 6 เรื่อง ไม่ว่าจะยิวรีตีส์จะตายด้วยสาเหตุใด เหตุการณ์ต่อมาคือตัวละครออร์เฟอุสต้องเดินทางไปนรกเพื่อตามหาคนรักและพยายามนำกลับมาจากความตาย ตามตำนานออร์เฟอุสเป็นมนุษย์ที่มีชีวิตที่สามารถเดินทางลงไปนรก หากพิจารณาตำนานโลกได้พิภพประกอบด้วยจะพบว่าผู้ที่ยังไม่เสียชีวิตจะไม่สามารถลงไปยังดินแดนแห่งนี้ได้ แต่ด้วยความพยายามของออร์เฟอุสที่ต้องการช่วยเหลือคนรักให้กลับคืนมาเทพเจ้าพลูโตจึงยอมละเว้นให้แม้ว่าความพยายามที่จะนำภรรยากลับมาใช้ชีวิตด้วยกันอีกบนโลกมนุษย์นั้นไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากออร์เฟอุสได้ละเมิดสัญญาที่ให้ไว้แก่เทพเจ้าพลูโต เมื่อพิจารณาตัวละครเอกในวรรณกรรมที่นำมาศึกษาพบว่า สถานภาพของตัวละครเอกทุกตัวเป็นเหมือนกับออร์เฟอุสตามตำนานที่ลงไปนรกขณะที่ยังมีชีวิตอยู่เพื่อที่จะพยายามนำภรรยากลับคืนไป จากการศึกษาวรรณกรรมทั้ง 6 เรื่อง ผู้วิจัยพบว่าผู้เขียนดัดแปลงในส่วนของที่ได้รับหลังจากการลงไปตามหาคนรักในนรก การลงไปช่วยเหลือคนรักของตัวละครเอกสามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มคือกลุ่มที่สามารถช่วยกลับมาได้สำเร็จคือ บทละครและบทภาพยนตร์เรื่อง *Orphée* และนวนิยายเรื่อง *Season of Anomy* และกลุ่มที่ไม่สามารถนำคนรักกลับมาได้คือบทละครเรื่อง *Orpheus Descending* นวนิยายเรื่อง *Orfe* และ *The Ground Beneath Her Feet*

วรรณกรรมที่มีเรื่องราวการลงไปตามหาเหมือนตำนานและสามารถนำคนรักกลับคืนมาจากดินแดนแห่งความตายได้แก่บทละครและบทภาพยนตร์เรื่อง *Orphée* นวนิยายเรื่อง *Season of Anomy*

ในบทละครและบทภาพยนตร์เรื่อง *Orphée* ผู้แต่งได้ให้ออร์เฟอุสสามารถช่วยเหลือยิวรีตีส์ได้สำเร็จแต่มีข้อแม้ว่าห้ามออร์เฟอุสมองหน้ายิวรีตีส์อีกตลอดไป แต่ออร์เฟอุสไม่มีความอดทนเพียงพอที่จะใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับภรรยาที่ไม่อาจมองหน้าได้ และต้องอยู่กินอยู่อย่างระมัดระวังตลอดเวลา เขาจึงตั้งใจหันกลับมาองหน้าภรรยาจนเป็นเหตุให้ยิวรีตีส์ต้องตายไปเป็น

ครั้งที่สอง ต่อมาออร์เฟอุสถูกฆ่าตายด้วยกลุ่มผู้หญิงที่บูชาเทพแบกคัส การเสียชีวิตของออร์เฟอุสทำให้เขาได้มีโอกาสกลับไปอยู่กับยูริดีสอีกครั้งบนสวรรค์ ผู้แต่งได้เปลี่ยนตอนจบของบทละครเรื่อง *Orphée* ให้คล้ายกับตอนจบที่โวิดได้แต่งขึ้นใหม่คือออร์เฟอุสได้พบกับยูริดีสและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขบนสวรรค์ และในบทภาพยนตร์ผู้แต่งให้ออร์เฟอุสและยูริดีสมีโอกาสได้กลับมาใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันอีกครั้งบนโลกมนุษย์ ผู้แต่งเลือกสร้างตำนานใหม่โดยให้ออร์เฟและออร์เฟอุสในบทละครและบทภาพยนตร์เรื่อง *Orphée* สามารถช่วยคนรักได้สำเร็จ และมีโอกาสตัดสินใจที่จะใช้ชีวิตอยู่กับคนรักต่อไปหรือไม่ ต่างจากออร์เฟอุสในตำนานที่ไม่มีโอกาสเลือกที่จะอยู่กับยูริดีสในยมโลกได้เพราะทุกอย่างถูกกำหนดไว้ตามเงื่อนไขที่ตกลงกับเทพเจ้าตั้งแต่แรก

ในนวนิยายเรื่อง *Season of Anomy* ผู้แต่งเปลี่ยนให้ตัวละครออเพียสามารถช่วยเหลือคนรักไอริชิสที่ถูกขังอยู่ในคุกออกมาได้สำเร็จแม้ว่าจะป่วยและยังไม่ได้สติ ต่างจากตำนานที่ออร์เฟอุสไม่สามารถพายุริดีสกลับออกมา

วรรณกรรมที่ยังคงเรื่องราวการลงไปตามหาคนรักในโลกใต้พิภพแต่ไม่สามารถพากลับออกมาได้สำเร็จได้แก่ บทละครเรื่อง *Orpheus Descending* นวนิยายเรื่อง *Orfe* และเรื่อง *The Ground Beneath Her Feet*

ในนวนิยายเรื่อง *Orfe* ออร์เฟได้เดินทางไปตามหายูริในบ้านของสไมลีซึ่งเปรียบเสมือนเป็นดินแดนโลกใต้พิภพ ออร์เฟสามารถพายุริให้กลับออกมาพร้อมกับเธอได้ ขณะที่ยูริเดินตามออร์เฟกลับออกมานั้นเมื่อได้ยินเสียงของเพื่อนที่อยู่ในบ้านตะโกนบอกถึงความทุกข์ทรมานหลังจากที่ไม่ได้ใช้ยาและการที่ต้องออกไปใช้ชีวิตร่วมกับคนทั่วไป ยูริจึงเกิดความลังเลใจว่าตนควรจะอยู่ต่อหรือกลับออกไป ในที่สุดยูริก็เลือกที่จะกลับเข้าไปอยู่กับเพื่อนในบ้านไม่ออกมาพร้อมกับออร์เฟ การกระทำของยูริต่างจากยูริดีสที่ไม่มีโอกาสเลือกว่าจะอยู่ในนรกต่อไปหรือกลับไปพร้อมกับออร์เฟอุส ทุกอย่างล้วนขึ้นอยู่กับการกระทำของออร์เฟอุสทั้งสิ้น ยูริมีโอกาสแต่เลือกที่จะกลับเข้าไปในบ้านเช่นเดิมนั้นคือการกลับเข้าไปอยู่ในนรกต่อไป ออร์เฟสามารถนำยูริกลับออกไปได้แต่เป็นยูริเองที่เลือกที่จะใช้ชีวิตอยู่ที่แห่งนี้

ในนวนิยายเรื่อง *The Ground Beneath Her Feet* หลังจากวินาเสียชีวิตจากเหตุการณ์แผ่นดินไหว ออร์มุสก็พยายามตามหาวินาจากผู้หญิงทุกคนที่พบเห็น ออร์มุสเชื่อว่า

ผู้หญิงนั้นเหมือนกันหมดทุกคน วินาอาจอยู่ในร่างของผู้หญิงคนอื่นก็ได้ จนกระทั่งเขาได้พบกับ มิราผู้หญิงที่มีรูปร่างหน้าตาคล้ายกับวินาและได้จัดแสดงคอนเสิร์ตที่มีชื่อว่า "Into the Underworld" พร้อมกับมิราโดยหวังว่าผู้ฟังคิดว่าวินาได้ฟื้นกลับมาจากความตาย แม้สุดท้ายเขาจะไม่สามารถทำให้ทุกคนเชื่อได้ว่ามิราคือวินาก็ตาม

ในบทละครเรื่อง *Orpheus Descending* วาลสามารถช่วยให้เลดีกลับมามีชีวิตอีกครั้งดังจะเห็นได้จากการที่เลดีตั้งท้องกับวาล การที่เลดีกำลังจะมีลูกแสดงถึงเธอสามารถกลับมาใช้ชีวิตได้อีกครั้งเพราะเลดีเปรียบตนเองเป็นต้นไม้ที่ผูกพัน การมีลูกจึงทำให้เธอรู้สึกกลับมีชีวิตอีกครั้ง แม้ว่าวาลจะทิ้งเธอไปเพราะกลัวอันตรายที่จะเกิดกับตนเองและไม่เข้าใจสิ่งที่เลดีกำลังทำอยู่ แต่วาลก็ตัดสินใจกลับมาหาเลดี การกลับมาของวาลเปรียบเสมือนการหันกลับมามอง ยูริติสจนทำให้เธอต้องกลับไปอยู่ในนรกอีกครั้ง สำหรับเลดีก็เช่นกัน การกลับมาของวาลมีผลต่อชะตากรรมของตัวละครทั้งสองเนื่องจากเจบลงมาข้างล่างและได้รู้ความจริงว่าเลดีท้องกับวาล เจบจึงฆ่าเลดีและโยนความผิดทั้งหมดให้แก่วาล วาลจึงทำให้เลดีต้องกลับไปอยู่ในนรกเช่นเดิมเพราะสุดท้ายเลดีก็ตายอยู่ในร้านไม่สามารถที่จะออกมาพ้นจากร้านได้สำเร็จ แล้วการกลับมาของวาลยังส่งผลร้ายต่อตัวเขาด้วย กล่าวคือ เมื่อโดนกล่าวหาว่าเป็นผู้ฆ่าเลดีแล้วขโมยเงินหนีไป ชาวบ้านจึงรุมจับตัวและทำร้ายวาลอย่างทารุณจนถึงแก่ความตาย

2.2.4 ออร์เฟอุสเสียชีวิตด้วยฝีมือกลุ่มผู้หญิงเมแนดส์

เรื่องราวการเสียชีวิตของออร์เฟอุสที่ปรากฏตามตำนานเดิมกล่าวไว้ว่า หลังจากที่ออร์เฟอุสหันกลับไปมองยูริติสซึ่งยังอยู่ในดินแดนโลกใต้พิภพทำให้ยูริติสต้องกลับลงไปอยู่ในนรกเหมือนเช่นเดิม ออร์เฟอุสไม่สามารถนำยูริติสกลับคืนมาจากดินแดนโลกใต้พิภพได้สำเร็จชาอรอนจึงพาออร์เฟอุสมาส่งยังโลกมนุษย์ ออร์เฟอุสอ่อนวอนต่อชาอรอนขอให้เขาได้มีโอกาสกลับไปยังโลกใต้พิภพอีกครั้งแต่ไม่ได้รับความยินยอมจากชาอรอนเป็นครั้งที่สอง ออร์เฟอุสเฝ้าคร่ำครวญเศร้าโศกกับการจากไปของภรรยาโดยไม่สนใจทำอะไร เขาเที่ยวไปตามที่ต่างๆ จนกระทั่งพบกับกลุ่มผู้หญิงเมแนดส์* ซึ่งได้เข้ามารุมทำร้ายฉีกร่างออร์เฟอุสออกเป็นชิ้นๆ

* Maenads เป็นผู้หญิงกลุ่มหนึ่งผู้บูชาตนเป็นสาวกและนักบวชหญิงของเทพไดโอนิซุส โดยทุกแห่งที่เทพไดโอนิซุสไปจะมีผู้หญิงกลุ่มนี้เข็ดตะโรมามายด้วยเหล้าองุ่น ประพฤติตนและแต่งกายดังคนที่เสียดินหญิงเหล่านี้จะแล่นเตลิดไปตามป่าเขา ส่งเสียงดัง ไม่มีผู้ใดหรือเทพองค์ใดสามารถหยุดความบ้าคลั่งของหญิงกลุ่มนี้ได้ เมื่อเผชิญกับสัตว์ป่าหญิงเหล่านี้จะรุมกันฉีกเนื้อสัตว์เป็นชิ้นๆ ดู ดวงตา ฤพล, *ประมวลชื่อและคำศัพท์จากตำนานกรีกและโรมัน*, หน้า 1094.

ตัดศีรษะโยนทิ้งลงในแม่น้ำเนื่องจากไม่พอใจที่ออร์เฟอุสไม่สนใจพวกนาง ต่อมาเหล่าเทพมิวส์ได้นำศพของออร์เฟอุสไปไว้ที่เชิงเขาโอลิมปัส เหตุการณ์ความรักที่ไม่สมหวังเพราะไม่สามารถนำคนรักกลับคืนมาได้และการเสียชีวิตอย่างโหดเหี้ยมเป็นเรื่องสะเทือนใจผู้ที่ได้ยินได้ฟังตำนานออร์เฟอุส วรรณกรรมที่นำมาศึกษานำเรื่องราวการเสียชีวิตของตัวละครเอกชายด้วยฝีมือของผู้หญิงกลุ่มหนึ่ง มากล่าวถึงเหมือนกับตำนาน คือบทละครและบทภาพยนตร์เรื่อง *Orphée* นวนิยายเรื่อง *The Ground Beneath Her Feet* และวรรณกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงสาเหตุการตายของออร์เฟอุสได้แก่บทละครเรื่อง *Orpheus Descending* นวนิยายเรื่อง *Orfe* และเรื่อง *Season of Anomy*

ในบทละครเรื่อง *Orphée* หลังจากออร์เฟอุสสูญเสียยูริดีสเป็นครั้งที่สองก็มีผู้หญิงกลุ่มหนึ่งที่บูชาเทพแบกคัสนำโดยอัลกาโอนิซมาหาออร์เฟอุสที่บ้าน เนื่องจากผู้หญิงกลุ่มนี้เชื่อว่าออร์เฟอุสเป็นคนหลอกหลวงจึงรวมทำร้ายและตัดศีรษะของเขาในวันที่มีการฉลองให้แก่ออร์เฟอุส ซึ่งเป็นวันที่เกิดสุริยุปราคา ในบทภาพยนตร์เรื่อง *Orphée* ออร์เฟอุสเสียชีวิตจากฝีมือของกลุ่มคน ที่บูชาเทพแบกคัสนำโดยอัลกาโอนิซที่ปลุกกระดมคนให้เชื่อว่าออร์เฟอุสเป็นคนที่ขโมยบทกวีของเซเจสติอุสมาส่งเข้าประกวด อีกทั้งยังมีส่วนต้องรับผิดชอบต่อการเสียชีวิตของเซเจสติอุสอีกด้วย จึงรวมยิงเขาจนเสียชีวิต ตอนจบของทั้งบทละครและบทภาพยนตร์ยังมีความแตกต่างจากตำนานที่กล่าวไว้ว่าศพของออร์เฟอุสถูกฝังไว้ที่เชิงเขาโอลิมปัส ตอนจบของทั้งบทละครและบทภาพยนตร์เรื่อง *Orphée* นั้นมีลักษณะคล้ายคลึงกับตอนจบใน *Metamorphoses* ของโอวิดที่ได้นำเรื่องราวความรักของออร์เฟอุสมาขยายเพิ่มเติมให้จบแบบมีความสุข ไม่เหมือนกับตำนานที่จบลงด้วยความเศร้า โอวิดได้แต่งตอนจบขึ้นมาใหม่คือหลังจากที่ออร์เฟอุสตายดวงวิญญาณได้เดินทางมาอยู่ร่วมกับยูริดีสอีกครั้งบนสวรรค์เช่นเดียวกับในตอนจบบทละครเรื่อง *Orphée* ที่หลังจากที่ออร์เฟอุสเสียชีวิตเขาก็ได้มาอยู่ร่วมกับยูริดีสอีกครั้งบนสวรรค์ และในบทภาพยนตร์เรื่อง *Orphée* ที่ผู้แต่งได้เปลี่ยนแปลงไม่ให้ทั้งคู่อยู่ร่วมกันบนสวรรค์เช่นเดียวกับบทละครแต่เปลี่ยนให้ทั้งคู่ได้กลับมาใช้ชีวิตร่วมกันอีกครั้งบนโลกมนุษย์ จะเห็นว่าตอนจบของทั้งบทละครและบทภาพยนตร์น่าจะได้รับอิทธิพลมาจากการงานของโอวิด

ในนวนิยายเรื่อง *The Ground Beneath Her Feet* หลังจากทีออร์มุสไม่สามารถนำวินากลับมาจากความตายได้ เขาก็อยู่อย่างไม่มี ความหวังจนกระทั่งมีผู้หญิงที่มีรูปร่างหน้าตาคล้ายกับวินายิ่งจนเสียชีวิต อูมิตหรือรายกล่าวถึงเหตุการณ์เสียชีวิตของออร์มุสว่าผู้หญิงที่

ยังเป็นแฟนเพลงที่คลั่งไคล้หรืออาจเป็นวิญญาณของวินาที่กลับมานำออร์มูสให้ลงไปอยู่กับเธอยังดินแดนโลกใต้พิภพเพราะออร์มูสไม่สามารถช่วยวินาให้พ้นจากความตายได้

ในบทละครเรื่อง *Orpheus Descending* วาดเสียชีวิตจากฝีมือกลุ่มคนในเมืองที่รุมทำร้าย และจับเขาแขวนคอเผาไฟอย่างโหดเหี้ยมเพราะเข้าใจว่าเขาเป็นคนที่ฆ่าเลดี ในนวนิยายเรื่อง *Orfe* ออร์เฟเสียชีวิตในขณะที่เล่นคอนเสิร์ตอยู่ในโรงยิมของโรงเรียนแต่มีผู้ฟังจำนวนมากเกินไปทำให้อัฒจันทร์ถล่มลงจนทำให้เธอเสียชีวิต

ในนวนิยายเรื่อง *Season of Anomy* ออเฟียถูกจับขังคุกในขณะที่เข้าไปช่วยเหลือไอริสในคุก ต่อมากมีเดนทิสต์ (Dentist) และคนจากหมู่บ้านช่วยพาทั้งเขาและคนรักออกมาจากคุกและเดินทางออกจากเมืองที่วุ่นวายได้สำเร็จ พร้อมกับปล่อยคนที่ถูกคุมขังในคุกออกมาเพื่อสร้างควมวุ่นวายไม่ให้เจ้าหน้าที่รู้ว่าใครเป็นใคร ออเฟียและไอริสจึงสามารถกลับออกมาได้อย่างปลอดภัย

2.3 ฉาก

การนำเสนอตำนานออร์เฟอุสในวรรณกรรมทั้ง 6 เรื่องมีการปรับเปลี่ยนฉากให้เหมาะสมกับที่ผู้แต่งต้องการนำเสนอ เช่น ในบทละครเรื่อง *Orphée* ผู้แต่งใช้ฉากเมืองเธรสเหมือนตำนาน แต่เมื่อนำมาดัดแปลงเป็นบทภาพยนตร์ชื่อเรื่องเดียวกัน ผู้แต่งได้เปลี่ยนให้เป็นสังคมปารีสสมัยใหม่ ในบทละครเรื่อง *Orpheus Descending* เทนเนสซี วิลเลียมส์ใช้ฉากสังคมอเมริกันสมัยใหม่ซึ่งเป็นเวลาร่วมสมัยเดียวกับผู้แต่ง ในนวนิยายเรื่อง *Season of Anomy* ใช้ฉากหลังการเกิดสงครามไบอาฟรา (Biafra) ขณะที่สภาพบ้านเมืองกำลังวุ่นวาย เนื่องจากตำนานออร์เฟอุสนำเสนอ เรื่องราวเกี่ยวกับการตามหาคนรักในดินแดนโลกใต้พิภพ เรื่องราวการเดินทางไปตามหาคนรักจึงมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อวรรณกรรมในยุคต่อมา ไม่ว่านักเขียนจะนำกลวิธีใดมาใช้ในการแต่งวรรณกรรมที่มาจากตำนานออร์เฟอุส ประเด็นเรื่องการเดินทางลงไปยังนรกก็ยังคงปรากฏอยู่และมีความสำคัญ ผู้วิจัยพบว่าวรรณกรรมที่นำมาศึกษาได้นำเสนอจากดินแดนโลกใต้พิภพที่แตกต่างไปจากความเชื่อเดิม กล่าวคือ ตามตำนานออร์เฟอุสได้เดินทางไปช่วยเหลือคนรักในนรก วรรณกรรมที่นำมาศึกษากล่าวถึงการเดินทางไปช่วยเหลือคนรักของตัวเองละครเอกเช่นกัน แต่เป็นเพียงการเปรียบเทียบสถานที่ที่ตัวละครเอกเดินทางไปว่าเป็นดังเช่นนรก ไม่ใช่การลงไปดินแดนนรกเหมือนดังเช่นออร์เฟอุส การนำเสนอจากที่มีสภาพเป็นนรกใน

รูปแบบใหม่เช่นสภาพที่อยู่อาศัย สถานที่ที่ถูกกักขัง สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นการใช้สัญลักษณ์ เพื่อเปรียบเทียบให้สถานที่หนึ่งเป็นตัวแทนของดินแดนโลกใต้พิภพ ดังนั้นจากในวรรณกรรมที่นำมาศึกษาจึงสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเด็นคือภาพลักษณ์ของนรก และภาพนรกเชิงสัญลักษณ์ได้แก่ความรู้สึกของตัวละครที่รู้สึกเหมือนตกนรกทั้งเป็นโดยพิจารณาจากสภาพจิตใจของตัวละคร ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยศึกษาจากในแง่ความสัมพันธ์ของผู้ที่อยู่อาศัยกับสถานที่ เพื่อชี้ให้เห็นว่าผู้ที่อยู่อาศัยมีความรู้สึกหรือมีการแสดงพฤติกรรมอย่างไรต่อสถานที่ที่อยู่

2.3.1 ภาพลักษณ์ของนรก

ภาพลักษณ์ของนรกในวรรณกรรมที่นำมาศึกษาคือสถานที่ที่ตัวละครเอกเดินทางไปตามหาคนรัก เช่น อาคารบ้านเรือน ตึกร้าง รวมทั้งวัตถุสิ่งของที่มนุษย์เป็นผู้ประดิษฐ์ขึ้นมาแวดล้อมตัวละครในเรื่อง สถานที่และวัตถุเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงภาพลักษณ์ของนรกตามความเชื่อเดิม กล่าวคือนรกมีลักษณะมืดและหนาวเย็นเพราะเป็นสถานที่ใต้พื้นผิวโลก แสงแดดจึงไม่สามารถส่องลงไปถึง นอกจากนั้นนรกรยังมีลักษณะที่เสื่อมโทรม การเดินทางเพื่อเข้าถึงดินแดนแห่งนี้ใช้การเดินทางทางน้ำ มีการแบ่งเขตในนรกตามลำดับความผิด ภาพลักษณ์ของนรกเหล่านี้ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมที่นำมาศึกษาทุกเรื่องแต่มีความแตกต่างกันออกเช่นในบทภาพยนตร์เรื่อง *Orphée* จากที่สื่อถึงดินแดนโลกใต้พิภพ แสดงด้วยความมืดของเวลากลางคืนและภาพตึกร้างเสื่อมโทรม ปรีนเซสพาเซเจสตีอุสซึ่งถูกรถชนเสียชีวิตมายังตึกร้างแห่งนี้ การเดินทางได้เปลี่ยนจากเวลากลางวันเป็นกลางคืนเมื่อเริ่มข้ามเข้าสู่ดินแดนโลกใต้พิภพ ในบทภาพยนตร์ได้มีการบรรยายสภาพตึกร้างเสื่อมโทรมซึ่งแสดงถึงดินแดนโลกใต้พิภพนี้ว่า "Two or three windows are lit up the dark building...The room has a decadent elegance."²¹ การเดินทางเพื่อที่จะไปพบกับเทพเจ้าผู้ปกครองยมโลกจะต้องผ่านทางกระจกซึ่งเปรียบเสมือนเป็นประตูที่เชื่อมระหว่างโลกมนุษย์และโลกใต้พิภพเข้าด้วยกัน ต่อมาออร์เฟอุสก็ต้องเดินทางผ่านทางกระจกเข้าสู่ดินแดนโลกใต้พิภพเพื่อช่วยยูริดีสเช่นกันโดยมีเออร์เตบิสเป็นผู้แนะนำและนำทางเข้าสู่ดินแดนแห่งนี้ ในบทภาพยนตร์เรื่องนี้ก็ออกโตใช้เพลงของกลัค (Gluck) บรรเลงไปเกือบทั้งเรื่องและเป็นเพลงที่ใช้ในการแสดงละครโอเปร่าเรื่อง *Orfeo* ใน ค.ศ. 1762 ซึ่งจบลงด้วยเพลงที่มีชื่อว่า " I have lost my Eurydice" ออร์เฟอุสร้องเพลง

²¹ Jean Cocteau, *Three screenplays: L' Eternel retour, Orphée, La Belle et la bête*, p.108.

ด้วยความเศร้าโศกที่ต้องสูญเสียยูริดีส²² ก็กดโตะใช้เพลงของกลัคนกระทั่งเมื่อออร์เฟอุส ตามยูริดีสกลับมาได้แต่ก็ไม่ได้รักเธออีกต่อไป เพลงนี้จึงจบลง

ในบทละครเรื่อง *Orphée* ไม่ได้มีการบรรยายให้รายละเอียดถึงสภาพ นรกที่ตัวละครเอกได้เดินทางไปตามหาหญิงคนรักมากนัก เรารับรู้ภาพของนรกผ่านตัวละคร สองตัวคือออร์เฟอุสที่เดินทางลงไปตามหาคนรัก และเฮอร์เทบิสผู้ที่คอยช่วยแนะนำทางที่จะลงไปสู่ ดินแดนโลกใต้พิภพ แต่เฮอร์เทบิสก็ไม่สามารถบอกทางได้อย่างถูกต้องเนื่องจากทุกอย่างล้วน ขึ้นอยู่กับเทพเจ้าพลูโตผู้ปกครองดินแดนแห่งนี้จะเป็นผู้กำหนด

Heurtebise: (...)There, how can I explain it?...There's no more direction...you go around; it's a little difficult at first.
Orphee: And then?
Heurtebise: Then? No one in the world can tell you. Death begins.²³

และเมื่อออร์เฟอุสกลับมาจากดินแดนโลกใต้พิภพเขาก็จำได้อย่างคลุมเครือเหมือนเพิ่งตื่นจากการ ฝัน สถานที่ไปเหมือนหลุมดำและเขาได้พบกับเทพเจ้าแห่งความตายแต่ไม่สามารถมองเห็นได้ ดังคำพูดของออร์เฟอุสที่เล่าให้เฮอร์เทบิสฟังหลังจากที่กลับมาจากการไปตามหาภรรยา

Heurtebise: I'm anxious to hear the story of your journey.
Orphée: Lord, I shall find it difficult to relate. It seems as if I'm recovering from an operation. I have a vague memory of it, (...). Then a black hole. Then speaking with an invisible lady. (...)²⁴

²² ภัทริยา กัลยานาม, *ตำนานและศาสนาในวอด ดริม เมย์ คัม: การศึกษาเปรียบเทียบนวนิยาย กับภาพยนตร์* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวรรณคดีเปรียบเทียบ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2543), หน้า 50.

²³ Jean Cocteau, *Five Plays*, p. 29.

²⁴ Ibid., p. 32.

บทละครเรื่อง *Orphée* นี้จึงเป็นวรรณกรรมเพียงเรื่องเดียวที่ไม่ได้มีการใช้สถานที่ใดในการเปรียบเทียบให้เห็นว่าเป็นเช่นดินแดนโลกใต้พิภพเหมือนดังเช่นวรรณกรรมเรื่องอื่นๆ ภาพลักษณ์ของนรกในบทละครเรื่องนี้จึงมีการบรรยายแต่เพียงว่านรกนั้นเป็นสถานที่มืดจนมองอะไรไม่เห็นเท่านั้น

บทละครเรื่อง *Orpheus Descending* ใช้ฉากเมืองทางใต้ของสหรัฐอเมริกา ตั้งอยู่บน Two River Country ลักษณะที่ตั้งทางกายภาพของเมืองนี้สามารถนำมาเปรียบเทียบกับดินแดนโลกใต้พิภพได้ ดินแดนโลกใต้พิภพตั้งอยู่ระหว่างแม่น้ำสองสายคือแม่น้ำสติกซ์ (Styx) และแม่น้ำเลเธ (Lethe) ชาวกรีกและโรมันเชื่อว่าดวงวิญญาณจะคอยอยู่ที่ชายฝั่งแม่น้ำสติกซ์เพื่อรอให้ซารอนมารับดวงวิญญาณข้ามไปยังอีกฝั่งหนึ่งเพื่อรับการพิจารณาว่าจะได้ไปอยู่บนสวรรค์หรือรับการลงโทษในนรก สำหรับดวงวิญญาณที่ได้ไปสวรรค์แล้วได้ไปเกิดใหม่จะต้องมาตมน้ำจากแม่น้ำเลเธเพื่อลืมความทรงจำในอดีต สถานที่ตั้งของเมืองที่เลดี้อาศัยซึ่งมีแม่น้ำ 2 สายเป็นสิ่งแรกที่สามารถนำมาพิจารณาเปรียบเทียบได้ว่าสถานที่ตั้งของเมืองทางใต้แห่งนี้มีลักษณะทางกายภาพคล้ายคลึงกับลักษณะที่ตั้งของดินแดนโลกใต้พิภพตามตำนาน สวนของพ่อเลดี้ตั้งอยู่บนทะเลสาบพระจันทร์ (Moon Lake) เมื่อสวนของพ่อเลดี้ถูกเผาและพ่อของเลดี้ก็ตายในเหตุการณ์ไฟไหม้ครั้งนี้โดยกลุ่มอันธพาลของเมือง เลดี้กำลังประสบปัญหาทางการเงินและคู่รักของเธอก็ทิ้งเธอไปแต่งงานกับผู้หญิงที่ร่ำรวย เธอจึงต้องตัดสินใจแต่งงานกับเจบและย้ายเข้ามาอยู่อีกฝั่งของแม่น้ำกับเจบสามีที่เธอไม่รัก เปรียบได้กับเธอขายชีวิตให้แก่เจบ การย้ายมาอยู่กับเจบเป็นการข้ามเข้าสู่ดินแดนแห่งความตาย สถานที่ที่ตัวละครเลดี้เดินทางมาอยู่คือร้านขายของของเจบ มีบรรยากาศคล้ายคลึงกับนรกคือ มืด ช้างในร้านเต็มไปด้วยหยากไย่ แห่งล่าง ร้านค้าของเจบมี 2 ชั้น ชั้นบนเป็นที่พัก ชั้นล่างเป็นร้านขายของ สภาพร้านค้ามีความแตกต่างจากร้านค้าทั่วไป โดยตลอดทั้งเรื่องได้บรรยายถึงร้านค้านี้ว่ามีลักษณะมืด สลัว ไม่ค่อยมีแสงสว่าง หลอดไฟในร้านก็ใช้การไม่ได้ แม้จะเป็นเวลากลางวันแต่ภายในร้านค้าก็ยังคงมืดไม่มีแสงสว่างจากภายนอกที่จะลอดผ่านเข้ามาได้ อากาศค่อนข้างเย็น มีหยากไย่ปรากฏอยู่ตามผนังของบ้าน "The ceiling is high and the upper walls are dark, as if streaked with moisture and cobwebbed. (...)"²⁵ ตัวละครหลายตัวที่ได้เข้ามาในร้านพูดถึงบรรยากาศในร้านดังเช่น วิภรรยา นายอำเภอ เมื่อเธอเข้ามาในร้าน วิภล่าวกับเลดี้ว่าเธอเหมือนคนตาบอดเพราะมืดจนเธอมองไม่เห็นอะไร

²⁵Tennessee Williams, *Orpheus Descending : Two plays...with Battle of Angels*, p. 3.

Vee: Is it dark in here or am I losin' my eyesight?²⁶

และ

Lady: We always had a problem with light in this store.²⁷

และ

Lady: I'm shireking!- It's cold as a Goddam ice- plant in this store, I don't know why, it never seems to hold heat, the ceiling's too high or something, it don't hold heat at all.²⁸

การบรรยายสภาพร้านว่าไม่ค่อยมีแสงสว่างพบได้ตลอดทั้งเรื่อง จาก เช่นบ้านเรือน ร้านค้าเป็นสิ่งสะท้อนสถานภาพและตัวตนของผู้ที่เป็นเจ้าของ คำพูดของตัวละครเลดี้เปรียบเทียบกับร้านค้าแห่งนี้เป็นนรก เจบผู้ที่เป็นเจ้าของร้านก็เปรียบเสมือนผู้ปกครองดินแดนโลกใต้พิภพคือเทพเจ้าฟลูโต ยิ่งไปกว่านั้นเลดี้เรียกสามีว่าเดธ (Death) ยิ่งสนับสนุนว่าเจบคือเทพเจ้าแห่งความตาย

Lady: I know! Death's knocking for me! Don't you think I hear him, knock, knock, knock? It sounds like what it is! Bones knocking bones...Ask me how it full to be coupled with death up there, and I can tell you. My skin crawled when he touched me. But I endured it.²⁹

เลดี้บรรยายถึงเจบว่าเธอรู้สึกขยะแขยงเมื่อเจบแตะต้องตัวเธอ เสียงเรียกหรือเสียงเคาะเหมือนเสียงกระดูกมากระทบกัน แต่จากนรกของเทนเนสซี วิลเลียมส์มีความแตกต่างไปไม่เหมือนนรกตามความรู้สึกของคนทั่วไปว่านรกจะต้องอยู่ข้างล่าง ในบทละครเรื่องนี้เทนเนสซี วิลเลียมส์ได้สลับนำเอานรกกลับขึ้นไปอยู่ข้างบน โลกมนุษย์อยู่เบื้องล่าง โดยดูจากที่ชั้นบนของร้านเป็นที่พักของเจบซึ่งไม่ค่อยได้ลงมาข้างล่าง เมื่อต้องการสิ่งใดก็จะเคาะเพื่อให้เลดี้นำขึ้นไปให้ ในเรื่องเจบลงมาข้างล่างเพียง 2 ครั้ง แต่การลงมาครั้งที่สองนี้กลับทำให้เลดี้และวาลต้องประสบกับชะตากรรมที่

²⁶Ibid., p. 17.

²⁷Ibid., p. 24.

²⁸Ibid., p. 34.

²⁹Ibid., p. 109.

โหดร้าย ร้านค้าแห่งนี้เปรียบได้กับนรกเพราะเป็นสถานที่ที่เล็ดเสียชีวิตเหมือนดังเช่นยูริติสซึ่งไม่สามารถตามออร์ฟุสกลับออกไปได้ การหันกลับมาของยูริติสโดยที่เธอยังไม่ได้ก้าวข้ามพ้นจากดินแดนโลกใต้พิภพเป็นสาเหตุให้เธอต้องตายไปอีกครั้งเช่นเดียวกับวาลที่ไม่สามารถช่วยเลดีให้ออกไปจากร้านค้าของเจบได้ สุดท้ายเลดีก็ต้องตายอยู่ในร้านแห่งนี้ จึงจะเห็นว่าฉากในเชิงกายภาพไม่ว่าจะเป็นสิ่งประดิษฐ์หรือสภาพแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับตัวละครตามที่ผู้เขียนต้องการ

นวนิยายเรื่อง *Season of Anomy* ฉากนรกที่ผู้เขียนเสนอเป็นสภาพบ้านเมืองที่วุ่นวายหลังจากเกิดเหตุการณ์จลาจล ออฟยิต้องตามหาไอริยิสเข้าไปในเมืองที่เกิดการจลาจล มีการฆ่าฟันทารุณ การอยู่ในบ้านเมืองที่โหดร้ายน่ากลัวเหล่านี้เทียบเท่ากับการอยู่ในนรก ดังนั้นสภาพนรกในนวนิยายเรื่องนี้จึงเป็นการเปรียบเทียบให้เห็นถึงความน่ากลัวของสถานที่แต่ไม่ใช่แดนนรกในตำนาน ผู้เขียนบรรยายสภาพเมืองที่น่ากลัวแห่งนี้อย่างชัดเจน

The deadly libation was soon over, the priest withdrew, waited for the trio on the roof to descending.(...) Ofeyi did not see the actual lighting of the fire, only the sudden inferno that leapt up where the church had been, (...).³⁰

(คำที่เน้นเป็นของผู้เขียนวิทยานิพนธ์)

ผู้เขียนใช้คำบรรยายถึงสภาพเมืองว่า inferno สื่อถึงนรกเพื่อต้องการแสดงถึงความโหดร้ายและความน่ากลัวของเมือง แม้กระทั่งโบสถ์ซึ่งเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ก็มิได้มีคนจำนวนมากถูกฆ่าตายอย่างโหดเหี้ยมในที่แห่งนี้ เมืองจึงไม่ได้เป็นสถานที่ให้คนอยู่อาศัยเช่นเดิมแต่กลายเป็นสถานที่อยู่ของคนตาย ผู้เขียนบรรยายสภาพเมืองที่ไม่มีความสงบสุข มีแต่การฆ่าฟันเปรียบเหมือนนรกที่อยู่บนดิน

การบรรยายถึงสภาพทางเข้าก่อนที่จะถึงบริเวณคุกซึ่งเป็นสถานที่คุมขัง

³⁰ Wole Soyinka, *Season of Anomy*, p. 199.

ไอริยิสที่มีแต่ความน่ากลัวเทียบได้กับการเดินทางเข้าสู่ดินแดนโลกใต้พิภพของต้นเต้ก่อนจะเข้าสู่เขตนรก ภายในคุกแบ่งออกเป็น 3 เขตคือเขตแรกเป็นสถานที่กักขังคนบ้า เขตต่อมาเป็นที่ขังคนเป็นโรคเรื้อน และเขตสุดท้ายเป็นเขตที่ขังนักโทษ สถานที่แห่งนี้จึงมีแต่ความน่ากลัวและโหดร้าย การบรรยายสภาพเมืองภายนอกตลอดจนสภาพข้างในคุกซึ่งเปรียบได้กับนรกนั้นทำให้ผู้วิจัยเห็นว่านวนิยายเรื่องนี้ถ่ายทอดภาพนรกตามแนวคิดของต้นเต้ ต้นเต้แบ่งนรกออกเป็น 9 ชั้น ในแต่ละชั้นแยกเป็นส่วนย่อยๆ สำหรับลงโทษผู้กระทำความผิดแตกต่างกันไปตามความผิดแต่ละประเภท นรกของต้นเต้มีลักษณะเป็นปล่องเหวลึก มีแต่ความมืดมิด ไร้ซึ่งแสงเดือนแสงตะวัน ในการเดินทางของต้นเต้และเวอริจิลยังเดินทางก็ยิ่งดำดิ่งลงไปสู่ความมืดมิดแห่งบาปและความชั่วร้ายมากขึ้นทุกที³¹ สภาพคุกในเรื่อง *Season of Anomy* แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างของนรกที่แบ่งออกเป็นชั้นๆ ออเฟียต้องเดินทางไปในชั้นที่ลึกที่สุดเพื่อตามหาคนรัก การเดินทางของออเฟียและแซกคิอุสเต็มไปด้วยอุปสรรคและความยากลำบากเช่นเดียวกัน ผู้เขียนนำเสนอภาพนรกออกมาเป็นสภาพบ้านเมืองที่มีปัญหา เกิดการจลาจล มีการฆ่าฟันกันอย่างโหดเหี้ยมทารุณ ทั้งออเฟียและแซกคิอุสต้องเดินทางผ่านเข้าไปในเมืองนี้เพื่อไปให้ถึงคุกเทอโมโกะซึ่งเป็นสถานที่ใช้กักขังไอริยิส

They beat on Temoko's gates as soon as other flood-gates were opened to terror and death. The animal noise of fear, the cowed whimper when the last exit is tried and that also is sealed... a sound so tangible he felt he could touch it.³²

อีกทั้งเมื่อออเฟียพบไอริยิสในคุกเทอโมโกะ ไอริยิสยังอยู่ในสภาพที่ยังไม่ได้สติจนกระทั่งตอนจบของเรื่องเธอก็ยังไม่ฟื้น สภาพของไอริยิสจึงเปรียบเสมือนกับคนตาย ออเฟียได้เพียงแต่หวังว่าสักวันเธอจะฟื้นขึ้นมา นวนิยายได้ถ่ายทอดนรกตามแนวคิดของต้นเต้ การเดินทางของตัวละครเอกไปนรกเต็มไปด้วยความยากลำบาก นวนิยายนำเสนอภาพลักษณะของนรก กล่าวคือนรกแบ่งออกเป็นชั้น แต่ละชั้นแบ่งตามลำดับความผิดที่ผู้มันได้ทำ ในนวนิยายชอยอินกาแสดงให้เห็นว่าคุกแบ่งเป็นส่วนๆเช่นเดียวกับ

³¹ กัทริยา กัลยานาม, *ตำนานและศาสนาในวอด คริม เมย์ คัม : การศึกษาเปรียบเทียบนวนิยายกับภาพยนตร์*, หน้า 90-91.

³² Wole Soyinka, *Season of Anomy*, p. 290.

นรกของดันเต ภายในคุกแบ่งออกเป็นเขต ได้แก่เขตแรกเป็นที่กักขังคนเป็นโรคเรื้อน เขตที่สองกักขังคนบ้า และเขตสุดท้ายเป็นที่กักขังนักโทษซึ่งเปรียบเหมือนนรกชั้นที่ลึกที่สุดตามความคิดของดันเต ออเฟียและแซกคิอุสต้องเดินทางไปท่ามกลางความโหดร้าย การฆ่าฟันที่ทารุณ มีคนตายอยู่เกลื่อนเมือง ดังเช่นที่แซกคิอุสกล่าวว่าเมืองแห่งนี้ไม่มีสิ่งมีชีวิตอาศัยอยู่ “I know now why it feels so spooky. There isn't a living soul within miles.”³³ สภาพบ้านเมืองที่ทั้งสองเดินทางไปจึงเปรียบได้กับการเดินทางเข้าสู่นรกนั่นเอง ออเฟียและแซกคิอุสเดินทางเข้าไปในเมืองครอสริเวอร์ข้ามสะพานแลบบ์ (Labbe) ซึ่งเบื้องล่างมีศพถูกนำมาทิ้งไว้มากมาย เมื่อทั้งสองข้ามสะพานก็จะเข้าสู่เขตนรก “But there was also the need to pause at the formal doorway to the territory of hell.”³⁴ การบรรยายจากในนวนิยายได้รับอิทธิพลจากงานของดันเต ในนวนิยายกล่าวถึงการเดินทางเข้าสู่คุกเทอโมโกะว่าเปรียบเหมือนกับการเดินทางเข้าสู่ประตูนรกดังจะเห็นจากคำพูดของคนในเมืองที่มีต่อคุกแห่งนี้

People outside think that this a kind of morgue – abandon hope all who enter, something like that.

(ข้อความที่เน้นเป็นของผู้เขียนวิทยานิพนธ์)

ข้อความที่เน้นจากคำพูดของตัวละครในเรื่องเหมือนกับข้อความที่จารึกอยู่บนประตูก่อนที่จะเข้าสู่นรกตามความคิดของดันเต

นวนิยายเรื่อง *Orfe* บรรยายสภาพภายในบ้านที่ยูริอาศัยอยู่หลังจากที่หายตัวไปหลังจากการแต่งงาน ผู้เขียนกล่าวถึงบ้านของสไมลีย์ที่ยูริอาศัยอยู่เปรียบเสมือนกับดักแห่งความตายที่คอยเปิดเพื่อจะกินผู้ที่ผ่านมา

Behind Smiley, the house sat waiting like death trap, its mouth open, to eat you alive.³⁵

³³ Ibid., p. 171.

³⁴ Ibid., p. 192.

³⁵ Cynthia Voigt, *Orfe*, p. 93.

ข้อความเปรียบเทียบบ้านสไมล์ว่าเป็นเหมือนที่ดักครอคร่าชีวิตของคนทีผ่านเข้าไป ทำให้ผู้อ่านรู้สึกว่านรกหรือบ้านหลังนี้เป็นสถานที่ที่น่ากลัว ผู้ใดเข้าไปแล้วไม่สามารถถล่บออกมาได้ การบรรยายลักษณะที่ตั้งของบ้านทำให้อ่านนึกถึงประตูนรก (The gate of hell) ที่ดันเตกล่าวว่าบนประตูนรกมีข้อความจารึกไว้ว่า “(...) All hope abandon, ye who enter here”³⁶ ตามความเชื่อทางศาสนาที่กล่าวว่ ผู้ที่ถูกลงโทษให้ไปนรกจะต้องอยู่ที่นั่นชั่ววันรันดร เมื่อผู้ใดผ่านพ้นประตูนรกไปแล้วก็ไม่สามารถถล่บออกมาอีกได้ เช่นเดียวกับยูริที่ตายแล้วจึงไม่สามารถที่จะถล่บออกมาจากบ้านของสไมล์

เอนนี้บรรยายถึงสภาพบ้านของสไมล์เมื่อเดินทางไปตามหายูริกับออร์เฟ ขณะที่เอนนี้นั่งรอออร์เฟอยู่ข้างนอก เอนนี้กล่าวถึงบ้านของสไมล์ว่าเป็นบ้านไม่มีสภาพทรุดโทรม กระจกแตกจนต้องนำเทปกาวมาปิดเอาไว้ ข้างในมืด ภายในบ้านจุดเทียนจึงเต็มไปด้วยควันและเงา เฟอร์นิเจอร์อยู่อย่างกระจัดกระจาย หลังจากออร์เฟถล่บออกมาแล้วได้เล้าถึงสภาพภายในบ้านให้เอนนี้ฟังว่ภายในนั้นมีมืด มองอะไรไม่ค่อยเห็นเหมือนอยู่ใต้น้ำบ้านหลังนี้คล้ายกับเป็นบ้านของความตาย

The way the light was dim and diffused around the long room- it was like **underwater**, among the **drowned**. It was like house of death. It was so dark I couldn't see anything clearly.³⁷

(คำที่เน้นเป็นของผูเขียนวิทยานิพนธ์)

ผูเขียนใช้คำว่า **underwater** และ **drowned** ในการบรรยายสภาพของบ้านทำให้อ่านนึกถึงว่บ้านนี้จมอยู่ใต้น้ำ เปรียบเสมือนอยู่เบื้องล่างเช่นเดียวกับโลกใต้พิภพ (Underworld) นวนิยายเรื่องนี้เลือกใช้สถานที่และการบรรยายสภาพของบ้านซึ่งมีลักษณะคล้ายกับนรกกล่าวคือ ตำนานและวรรณกรรมในอดีตกล่าวถึงการเดินทางเข้าสู่นรกด้วยกันหลายทางดังเช่นแผนทีการเดินทางของโอดิสซียุสในมหากาพย์โอดิสซียุสและของอีเนียดในมหากาพย์อีเนียด โอดิสซียุสเดินทางไปอาณาจักรแห่งความตายโดยการแล่นเรือเข้าไปในทะเลซึ่งมีกระแสน้ำเชี่ยวขณะที่อีเนียดเดินทางสู่โลกใต้พิภพเข้าไปในถ้ำที่อยู่บริเวณทะเลอะเวร์นัสแล้วออกจากถ้ำ

³⁶ Dante Alighieri, *The Divine Comedy* (New York: Doubleday & Company, Inc., 1946), p. 11.

³⁷ Cynthia Voigt, *Orfe*, pp. 148-149.

และเดินไปตามถนนที่มุ่งตรงสู่ม่าน้ำที่มีคนพายเรือข้ามฟากคอยอยู่ เช่นเดียวกับที่โวิดกล่าวไว้ใน *Metamorphoses* ว่าออร์เฟอุสเดินทางไปตามหายูริดีสโดยเข้าไปในถ้ำใกล้เมืองเทเนรอส³⁸ แม้ว่าการเดินทางไปโลกใต้พิภพสามารถไปได้หลายทางแต่ล้วนต้องเดินทางไปทางน้ำทั้งสิ้น

นวนิยายเรื่อง *The Ground Beneath Her Feet* ใช้เหตุการณ์แผ่นดินไหวในเม็กซิโกเป็นสาเหตุที่ทำให้วินาเสียชีวิตตกลงไปอยู่ใต้พื้นดินข้างล่าง การบรรยายจากเริ่มตั้งแต่เริ่มต้นของนวนิยายโดยการบรรยายของอูเม็ด(Umeed)ที่เห็นวินาเป็นคนสุดท้าย แผ่นดินแยกออกกลืนวินาลงไป

Then the ground simply opens and eat her, like a mouth...The earth closes ever the body, bites, chew, swallows and she's gone.³⁹

ผู้เขียนใช้ภาพการเกิดแผ่นดินไหวจนทำให้วินาตกลงไปอยู่เบื้องล่างเทียบกับการลงไปนรกตามความเชื่อว่านรกต้องอยู่ข้างล่าง สวรรค์อยู่ข้างบน หลังจากวินาเสียชีวิต ออร์มุสได้ออกตามหาเพื่อหวังว่าจะได้พบกับเธอและสามารถช่วยเธอให้ออกมาจากนรกได้ ออร์มุสตั้งชื่อการออกแสดงคอนเสิร์ตครั้งว่า "Into the Underworld" เป็นการเปรียบเทียบการออกแสดงคอนเสิร์ตว่าเป็นการค้นหาวินาในโลกใต้พิภพเหมือนดังเช่นการเดินทางของออร์เฟอุส

2.3.2 ภาพนรกเชิงสัญลักษณ์

ภาพนรกเชิงสัญลักษณ์คือสภาพอารมณ์และความรู้สึกของตัวละครที่มีผลต่อการแสดงพฤติกรรมและการแสดงปฏิกิริยาต่างๆ เช่น การขบถต่อจารีตประเพณี การตกเป็นทาสของค่านิยมและความศรัทธาในศาสนาหรือแม้แต่การพรรณาถึงสภาพจิตใจและความรู้สึกของตัวละครในเหตุการณ์ต่างๆโดยให้ความสัมพันธ์กับมิติของเวลา สถานที่ ซึ่งจะทำให้เหตุการณ์หรือสถานการณ์ต่างๆในเรื่องนั้นชัดเจนขึ้น⁴⁰ ในหัวข้อนี้จะศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสถานที่กับความรู้สึกของตัวละครที่มีต่อสถานที่ที่อยู่นั้น การบรรยายความรู้สึกของตัวละครต่อสถานที่ตน

³⁸ David Adam Leeming, ed., *Storytelling Encyclopedia* (Arizona: Oryx Press, 1989), pp.134-140.

³⁹ Salman Rushdie, *The Ground Beneath Her Feet*, pp. 519-520.

⁴⁰ สมพร มั่นตะสุตร, *วรรณกรรมสังคมและการเมือง* (กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2524), หน้า 12.

อาศัยอยู่ รวมถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ นรกเปรียบเหมือนสถานที่ที่สะท้อนให้เห็นปัญหาของผู้ที่
 อยู่อาศัย วรรณกรรมที่นำมาศึกษามีการกล่าวถึงภาพนรกเชิงสัญลักษณ์อยู่เพียงบางเรื่อง
 เช่น ในบทละครเรื่อง *Orpheus Descending* เทนเนสซี วิลเลียมส์แสดงให้เห็นว่านรกใน
 ความหมายใหม่นั้นไม่จำเป็นต้องเป็นสถานที่ที่มีไว้เพื่อลงโทษและทรมานผู้ที่กระทำผิดดังเช่นความ
 เชื่อในอดีต แต่นรกในปัจจุบันอาจหมายถึงสถานที่ที่ทำให้มนุษย์เกิดความทุกข์ทางใจได้เช่นกัน
 ดังจะเห็นจากการบรรยายถึงสภาพจิตใจของตัวละครที่อยู่ในสถานที่นั้น ดังเช่นเลดี้ได้ย้ายเข้ามาอยู่
 ในร้านค้าของเจบซึ่งมีการเปรียบเสมือนว่าเป็นนรกดังลักษณะทางกายภาพอย่างที่ได้กล่าวใน
 หัวข้อที่แล้ว สภาพจิตใจและความรู้สึกของเลดี้ก็เป็นการแสดงออกถึงการต้องตกอยู่ในนรกเช่นกัน
 เมื่อสวนของพ่อเลดี้โดนเผาและพ่อตายไปพร้อมกับไฟ เลดี้จึงต้องยอมขายตัวเธอให้แก่เจบผู้ชาย
 ที่เธอไม่ได้รักและตลอดเวลาเลดี้ไม่เคยมีความสุขในชีวิตการแต่งงาน ดังจะเห็นได้จากเลดี้ต้องพืง
 ยานอนหลับเพื่อที่จะทำให้สามารถหลับลงได้ มีชีวิตการแต่งงานที่ไม่มีความสุข เลดี้แยกห้องนอน
 กับสามีที่กำลังจะตายด้วยโรคมะเร็ง และสามีก็ไม่ได้รักเธอ เธอจึงเปรียบเสมือนกับตายทั้งเป็น
 ต้องอยู่อย่างทุกข์ทรมานเหมือนกับการตกนรก และवालได้กล่าวว่าเขารู้สึกไม่ปลอดภัยที่อยู่ในร้าน
 นี้แต่ต้องการที่จะอยู่

Val: (...) Somehow or other I can't get used to this place, I
 don't feel safe in this place, but I want to stay...⁴¹

ในนวนิยายเรื่อง *Season of Anomy* ตัวละครที่บรรยายความรู้สึกเกี่ยวกับ
 สถานที่ที่เปรียบเสมือนนรกได้แก่แซกคิอุส เขาบรรยายถึงความน่ากลัวของเมืองที่กำลังเกิดการ
 จลาจลและตนไม่ต้องการที่จะเข้าไปอีก แซกคิอุสกล่าวถึงสถานที่แห่งนี้ว่าเข้าไปก็เหมือนเข้าไป
 ตาย เขาไม่ยอมให้ออเพียไป "I'm not helping you to commit suicide so get it out of your
 head."⁴²

ในนวนิยายเรื่อง *Orfe* ผู้แต่งได้เสนอการบรรยายความรู้สึกของตัวละครที่อยู่ใน
 บ้านของสไมล์ซึ่งเปรียบได้กับนรกเป็น 2 กลุ่มคือกลุ่มที่รู้สึกไม่สบายใจเมื่ออยู่ในบ้านและผู้
 ยินดีที่จะอยู่ แม้ว่าจะอยู่ในที่แห่งเดียวกันแต่มีความรู้สึกต่อสถานที่ที่แตกต่างกัน ตัวละครที่

⁴¹ Tennessee Williams, *Orpheus Descending : Two plays...with Battle of Angels*, pp. 69-70.

⁴² Wole Soyinka, *Season of Anomy*, p. 154.

แสดงความรู้สึกว่าบ้านของสไมล์ไม่เหมาะที่จะอยู่คือออร์เฟอณะที่เข้าไปตามหายูริซังใน ออร์เฟ แสดงความรู้สึกไม่พอใจที่จะอยู่ในบ้านหลังนี้ "It was like house of death."⁴³ ต่างจากยูริที่ยินดีที่จะอยู่ที่นี้มากกว่าที่จะกลับออกไปอยู่ภายนอก ยูริติดยาเสพติดซึ่งถือว่าเป็นการตายรูปแบบหนึ่ง คือตายทั้งเป็นเพราะไม่สามารถใช้ชีวิตได้เหมือนกับคนปกติทั่วไป ต้องอยู่อย่างหลบซ่อน ผู้เขียนได้เปรียบเทียบเชื่อมโยงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างสถานที่กับตัวละคร สถานที่ที่ยูริอยู่มีแต่คนที่ติดยาเสพติดจึงเปรียบได้กับนรก

ดังจะเห็นว่าการเสนอภาพลักษณ์ของนรกและภาพนรกในเชิงสัญลักษณ์มีความสัมพันธ์กัน นรกในสมัยใหม่เปรียบเสมือนสถานที่ที่สะท้อนถึงปัญหาของผู้ที่อยู่อาศัย ถ้าผู้อยู่อาศัยมีความสุข สถานที่อยู่ก็จะน่าอยู่ แต่ถ้าผู้อยู่อาศัยมีความทุกข์ ที่อยู่ก็จะกลายเป็นสถานที่ที่ไม่น่าอยู่ราวกับนรกได้เช่นกัน สถานที่หรือฉากในนวนิยายและบทละครจึงมักเป็นสิ่งที่สามารถอธิบายได้ถึงสภาพชีวิตของตัวละครและบางครั้งก็เป็นเหมือนสัญลักษณ์ของชะตาชีวิตของตัวละคร

การศึกษาการปรากฏของตำนานออร์เฟอุสในวรรณกรรมทั้ง 6 เรื่องได้แก่ การตั้งชื่อเรื่องและชื่อตัวละคร การศึกษาเรื่องราวของตำนานที่เหมือนเดิมหรือแตกต่างออกไป รวมถึงสถานที่ที่แสดงถึงดินแดนโลกใต้พิภพช่วยพิสูจน์ว่าวรรณกรรมทั้ง 6 เรื่องได้รับอิทธิพลมาจากตำนานออร์เฟอุสซึ่งเป็นประโยชน์ในการศึกษาบทต่อไปที่จะกล่าวถึงแก่นความคิดที่ผู้เขียนแต่ละคนเลือกนำเสนอผ่านตำนานเดียวกัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁴³ Ibid., p. 149.